





## שמח תשמח רעים האהובים

געוונען צדיקים וואס זענען נאך געווען געטריי, אבער יעצט אז ס'שוין אין איש של עם לב, ווער וועט איר דעמיטערן, ווער וועט פארשטיין איר ווייטוג, הייליגע באשפער דו מוזט איר שוין אויסלייך.

כך היו מתרפקים שעה ארוכה, ואח"כ עורכים את ההקפות בבכיות עמוקות, כילד המנכה את צענו אמו, ומשתוקק לראות אותה כבר שמחה.

לאחר עבודת יום ההושענא רבא, באה לה עבודת השמחה בשמיני עצרת ובשמחת תורה של צדיקי ראפשיץ. היום בו נעשה היחוד השלם בין קודשא בריך ושכינתיה, לאחר העבודה המתמשכת למן ראש השנה. לא כל כך במובן ה"קבל" כמו במובן ה"רגשי", היו הם שמחים עם האמא - השכינה הקדושה, שסוף סוף מקבלת את כבודה הראוי, ומתייחדת עם דודה ב"ביתר" של תפילת המוסף.

יגוני הרקפות, כאשר הם ורקדים באמצע עם ספר התורה, ועמם מסביבים אותם כחומה במשך שעות ארוכות, בשעות הקטנות של ליל שמחת תורה, היו במידת מה את עומק רעיונם ביום קדוש ונושג זה.

\*\*\*

טוב, עד כאן ובסגנון הזה, אולי כבר קראתם בעלון הנפלא "עשר עטרות".

עכשיו לנקודה נוספת.

חסידי ראפשיץ, לא סיפרו את כל הני"ל לבניהם ולחבריהם כמו שאנחנו כותבים, ביותר ובריוק: "הם היו עושים ככה...". דער רב פלעגט טאנצן... בכלל לא.

לשטות הייתה נחשבת אצלם מי שמספר גבוהה גבוהה על רבם, ולו רק מפני פחדם, שבן שיחו יעלה על קצה דעתו, שמכניסים הם את רבותיהם לתחרות של גדולה עם שאר צדיקי עולם.

וכמאמר הרה"ק ר' אברהם מקאליסק ז"ע ידוע: 'נפש יצאה בדבר' - כאשר אתה מדבר אתמה שראו עיניך, או את מה שהשיג מוחך או ליבך, אזי נפש הדברים וליבתם יוצאת החוצה, מתמוססת ואינה עוד.

את הסיפורים האלו הם אצרו בליבם, עד שהם השפיעו על תהלוכותיהם שלהם בעצמם.

חסידי פולין כמו מקומות נוספים בגאליציה, יכולים היו לחשוב את חסידי ראפשיץ לבעלי דמיון, וכי הדבר היחיד שמפריע לך בחייר - צער

נחוור על סיפור שהובא בגליון זה אולי עשרות פעמים, אם במדור זה, אם במדור אחר. אני שמעתי אותו מ"כ הגה"צ מסטיטשין שליט"א:

הרה"ק ה"גוטע איד" מניישטאט ז"ע [בנו של המאור ושמש ז"ל] היה מדבר על הרה"ק מראפשיץ ביותר הכבוד, הערצה והערכה. ופעמים אימת שהיה מדבר מהאי הכימא דיהודאי, היה יוצא נגדרו ומתלהב ברשפי אש קודש.

פעם שאלוהו בני וכנדי מרן מראפשיץ: 'למדנו רבינו! מה ראה אצל זקנו הקדוש כל כך, שלא פסיק פומיה מגירסא, אודותיו?'

התהרהר ה"גוטע איד" קלות, וענה במילים מדודות ושקולות: 'מה אומר לכם. זקניכם, לא חיפש לעשות מצוות, ואף לא פחד מעבירות, ועליו אף לא חיפשו לחזור בתשובה, אלא מאי, "דע שכונה הקדושה האט ג'האט א געטרייע מענטש אויף דעיע וועלט" - [לשכינה הקדושה היה בעולם הזה איש מסור. בפרטים חזק...].

ואכן, אצל מרן מראפשיץ, ובהמשך, אצל בניו הקדושים בניהם ונכדיהם, הודגש עניין זה, חזר וישלש, לא נמצא כמעט שבוטע ב"דע קודש" ב"אמרי נועם" וב"עטרת ישועה", שאין שם דיבור אודות שלמות היחוד - יחוד קו"ב'ה ושכינתיה. שעניינו תיקון השכינה וייחודה עם דודה באהבה. לא פלא, שהתג שלעילי דובר הכי רבות בראפשיץ, ושאותו לא היינו גדולי החסידים להפסיד במחצית רבם, היה חג שמיני עצרת ושמחת תורה, שנפתח עוד ביום הושענא רבא.

יום הושענא רבא, היה יום של בכי עצום בראפשיץ, לא בכי של קטב מריי, כי אם בכי של גענוגע ושל כמיהה עמוקה. אחר אמירת ההלל קודם אמירת ההושענא, היו מסירים את הטבעות, ומשתמשים במטבע הלשון של מרן מראפשיץ: "לאמיר אויפלעכטן דע כלה". ואז היו הם פותחים את דברים לפני שבעת ההקפות עם ארבעת המינים סביב הבימה, ואומרים: 'היינט איז דע טאג פון דוד המלך. דוד מלך ישראל, מלכות איז דע שכונה הקדושה, היינט איז הושענא רבא, היינט איז א טאג וואס מיר פויעלן א גרויסע ישועה, א גרויסע ישועה מיינט א ישועה פארן שכונה הקדושה. שוין אזא לאנגן גלות, אזא לאנגן גלות, אז ס'איז שוין אין איש שם על לב'.

כאן היו עוברים לתבוע את עלבון השכינה: 'איז דען שיין א גרעסער צער פון דעם, אז ס'איז שוין אין איש שם על לב, וויא איז שיין א גרעסער ווייטוג, וויא איז שיין א גרעסע חילול השם פון דעם. פארצאטנט איז נאך

## לעטר פתורא

דרושים נאים לפרשת השבוע

### ברכת חתנים

מכיוון שאנו עומדים צופים לשמחת בית כ"ק מור" שליט"א אמרתי נימא מילתא בעניין ז' ברכות. כתב הרמ"בפ"י ה"ה מאישות - ואין מברכין ברכת חתנים אלא בעשרה גדולים ובני חורין וחרון מן המניין. ובפ"ב בהלכות ברכות ה"ט כתב וז"ל בבית חתנים מברכין ברכת חתנים אחר ארבע ברכות אלו בכל סעודה וסעודה שאוכלים שם, ואין מברכין ברכה זו לא עובדים ולא קטנים וכו', וצ"ע מדוע כפל דבריו בב' המקומות. וז"ל דדברי הרמ"ב מדווקים הם, דהנה שם בהלכות ברכות ה"ה כתב - ברכה זו שמוספין בבית חתנים היא ברכה אחרונה משבע ברכות של נישואין, במה דברים אמורים כשהיו האוכלין הם שעמדו בברכת נישואין ושמעו הברכות, אבל אם אלו האוכלין אחרים שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין מברכין בשבילם אחר ברכת מזון שבע ברכות כדרך שמברכין בשעת נישואין, והוא יהיה עשרה וחתנים מן המניין עכ"ל, ומשמע מדבריו דכל דין פנים חדשות תליא אי כבר שמעו הברכות שבחופה לא, וצ"ע מה הגדר דבריו. וכן צ"ב מה כוונתו במה שאמר שמברכין כדרך שמברכין בשעת נישואין.

והנראה לומר, דהרמ"ב ס"ל דין הברכות עיקרו בשעת נישואין ממש הוא, דאז עיקר הזמן שבו ראוי לשבח, אלא שבשאר ימים אם ישנם פנים חדשות שלא שמעו הברכות הללו, אי"כ ישנו ג"כ מעמד הראוי לברך עליו, ורק בתנאי שהיו עשרה, שכדי שהיה אפשר לברך בשביל הפנים חדשות צריך מעמד חשוב שבו שורה השכינה, ככל דבר שבקדושה, דבעי מעמד חשוב כעין שעת חופה, וע"י עשרה ששכינתא שריא מהני. וזו כוונתו של הרמ"ב כדרך שמברכין בשעת נישואין, דהינו שמחמת שיש כאן פנים חדשות מברכין ז' ברכות כנגד אלו שהיו בשעת נישואין, כי בעצם הם מאותה התקנה. ובזה חלוק דין ברכת אשר ברא מכלל הז' ברכות, דדין ז' ברכות הם מדין ברכות הנישואין, שאם הגיעו פנים חדשות שלא היו בשעת ברכה צריך לברך בשבילם את אותם הברכות, מה שאין כן ברכת אשר ברא, שהרמ"ב כתב שהיא ברכה שמוספין בבית חתנים, ומשמע שהיא אינה מברכת חתנים כלל אלא היא נתקנה כחלק מברכת המזון. ולכן היה ה"א שגם עבד או קטן שמברך לעצמו ברכת המזון יוסיף אותה, קמ"ל דרך גדול ובן חורין מוסיף אותה בברכת המזון. והשתא חזיתי שהביאו בשם הגר"ז (סי' טו) כ"נ"ל, שדקדק מלשון הרמב"ם שכ' ברכה זו "שמספין" בבית חתנים, ובמה שכתב מוסיפין נקרא שיש לה שייכות על ברכת המזון, וסיפר הגר"מ דבדידיהו הוי עובדא כאשר מרן ברך שבע ברכות ברך תיכף לאחר ברכת המזון קודם הרחמן, ומשום דיש לה שייכות לברכת המזון, ע"כ. וכמו"כ ראיתי (בליקוט) שחילק בין עשרה של ברכת חתנים לבין עשרה של ברכת הגומל, דברכת חתנים הוא מדין דבר שבקדושה, ואילו ברכת הגומל הוא מדין הרה"א בפני עשרה, וכתב שני"מ להא דהמברך לא נחנה לברכה הגומל, וכן שלא שייך בה שומע כענוהו, עיי"ש.

אמנם, באמת היא גופא צ"ע, מנין למד זאת הרמ"ב דאין עבד וקטן מברכין ברכה זו, ובשלא היא דין דלא מצטרפין לעשרה ניהא. דעיינן בהמ"מ שהביא דהא דין דבעי עשרה גדולים ובני חורין הוא דומיא דדין זימון, וכל דבר דבעי עשרה לא מצטרפין, אבל הא דין דאשר ברא שאין להם לברך לכא"י מהיכי תיתי. והנה הגר"א כתב וז"ל דאפילו מצטרפין לא מצטרפין כמי שבי"ד עכ"ל, דהינו דס"ל להגר"א שלמד הרמ"ב דין זה מה"ש, דאי לגבי עשרה לא מצטרפין לו דלא יכולים לברך, ולכא"י לפי דבריו בהרמ"ב אין לזה הכרח כלל, שהרי עשרה הוא מדין דבר שבקדושה וממילא בעי עשרה גדולים ובני חורין כמו שכתב המ"מ, אבל הא ברכה, דהיא מחיוב ברכת המזון אין ללמודה משם, ולכא"י יהיה מוכח מהגר"א דלא דרכו של הגר"ז, וצ"ע.

## עטרת פז

ממחשבת המוסר

### על זאת יתפלל כל חסיד לעת מצא זו אשה

לקראת שמחת הנישואין ושבעת ימי המשתה של החתן והכלה נזכיר כמה פנינים מוסריים בפרק 'האיש מקדש' שמתחיל אחר ארבעים דף במסכתא קידושין. והנה היה ראוי כאשר מתחילים פרק חדש, המדפיסים היו מתחילים בדף חדש כפרשה פתוחה לרמז על סימן טוב להתחלה חדשה בחיים ולא להשאיר כמה שורות ספיחין מן הפרק הקודם... אבל המתבונן יראה כי לא דבר ריק הוא, אלא דבר גדול למדנו בשורות אלו ואין אלו ספיחין כלל וכלל, אלא יסוד מוסד לבנין הבית שכל חתן חייב לדעת וכל צורב ומזדקן ישנן טוב טוב ארבעים פעם עד שהיה מנוח אצלו בקופסה.

וכך אומרת הגמרא: דרש בר קפרא, רגון לא עלתה בידו אלא רגזנותו. וכתב רש"י לא עלה בידו בשכרו אלא כחש בשרו, ברגזנותו לא נשתכר כלום. וזה הידיעה נפלאה ביותר, כי אדם חושב להיות שורר בביתו ולפחות במקומו הוא מצפה לקצת כבוד ושישמעו לדבריו וכאשר הוא רואה שהחלומות שלו לא כ"כ מתקיימים מתפרץ אצלו הכעס, ע"כ והוהירו אותו דוקא בריש האיש מקדש.

וכך שנינו בברכות דף כט ע"ב כל לומדי הדף, ומי שלא למד ילמד עכשיו מה יש לאלוהו הנביא לחדש, א"ל אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא לא תרתח ולא תחטיי, וכן למדנו במסכת כלה "אמר טוב אליהו זכור לטוב: לעולם אין התורה מתפרשת, אלא ממי שאינו קפדן, ואמר איני נגלה למי שאינו קפדן; אשרי מי שפג בו, ומי שישב עמו, ומבטחו לו שהוא בן הוללות הבא"

בגמרא במגילה מובא שאלו תלמידיהו את רבי זירא: במה הארכת ימיי? אמר להם: מימי לא הקפדתי בתוך ביתי. מבהיל על הרעיון למתבונן. ר' זירא ששמו היה זעירא כלשון הירושלמי שהיה מקיטש עצמו מאוד, מזכיר לנו את הענין של חתן שצריך לבאר מדוע נקרא כך ומה פירושו המילה חתן. ושמעתי לומר, חתן מלשון 'נחית דרגא', לומר, "אשאתך בוצא גחין ולחיש לרה" כ"י אדם יושב בבית המדרש בכל שעות היממה עוסק בהויות אב"י ורבא ואולי אף במעשה מרכבה וכאשר הוא בא לביתו, אשתו שלא נמצאת בפסגות הגבוהות ממותו... יתכן עסקוה באיזה עוגה שלא יצאה בדיוק כפי התמונה בעתון או מריבה שטותית עם השכנה, אז אומרים לו לחתן 'נחית דרגא' תוד ממזומי האולימפוס ונחיש לתן [ומי כה' אלוקיננו המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ" כי זה כל התורה כולה על רגל אחת "והולכת בדרכיו" מזל טוב.

השכינה?! נו באמת, לא זיך נייטט נערך".

אבל זה באמת מה שהפריע ל"חסידי ראפשיץ" בחייו. ההדים של קול הבכי של רבו ביום הושענא רבא, לא נתנו לו מנוח במשך כל השנה. וכל אימת שיכול היה, היה מתיישב ומשורר את ההדים האלו, אם כליל שבת, בעת שיורו 'והחיו את הנעיה' - 'יחידה תמה ונקיה, או מפסוקי שיר השירים 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא יטשפוה', היה עוצר לא פעם ולא פעמיים לנגב את דמעותיו, אם היה שם לב אליהם כמובן.

ובכן, כוונתי להוציא מכך, שהמחשבה אודות השכינה, ההשתתפות בצערה, השמחה בשמחתה והיחולל לתיקונה השלם, היה "דרך בראפשיץ", לא רק נחלת יחידה הסגולה, רק דרך שקראה לכלל אנשי שלומיה לצעוד במשעוליה, ולהגיע ל"מדרגות" בסגנון אחר מבשאר המקומות.

\*\*\*

כאשר אנו מתכוננים בעז"ה לחוג את שמחת הנישואין אצל חוטר מגזע בית ראפשיץ-דזיקוב, מותר לנו לדעת את זה, ולהצטייד בתוכנו זה לכלל החתונות שאנו משתתפים בהם, שמחות שאנו נרדמים בהם בקצה האולם כאותם זאטוטים על שני כסאות, לא, לא על שני כסאות דווקא, אבל ריבוי השמחות בלעז'ר, מכהה את החושים הבריאים של השתתפות בשמחה, ושומא עליו לעורר התבוננות נוספות במסכת עמוקה ועצומה זו.

כשהכלה מקיפה את החתן - השכינה הקדושה מעטרת את בעלה.

כשהוא נותן לו טבעת ומקדש אותה, ואומר לה 'הרי את מקדשת לי' - הקב"ה מבטיח לשכינה הקדושה שהיא שלו, והוא שלה, ולא ימירנה לעולם.

כשמברכים 'שמח תשמח רעים האהובים' - מתעוררת תפילה אמיתית, שישבו שורשי הרעים, קודשא בריך ושכינתיה, לשמוח באדם הראשון וחוה קודם החטא - בגן עדן מקדם.

כשדוקדים לפני הכלה - משתדלים לשמוח עם השכינה, ולשמח אותה.

צדיקי אמת, יודעים לעשות את עצמם מרכבה לשכינה, ולא להבידל בינם לבניה כמלוא נימא. אך אין זה גורע מאיתנו, פשוטי עם, להצטרף למגעלי צדק, לחקות את מעשיהם, ולחשוב ברעיונם.



# עטרת המקרא

## באורים בפרשה בדרך הפשט

ומכרו את השור החי וצונו את כספו וגם את המת יחצונו (כאלד).

הקשה רש"י, ולמה אמר הכתוב בלשון הזה ולא אמר ישלם חציו, ללמד שאין התם משלם אלא מגופו. הנה ביאר לן רש"י רישא דקרא, ואכתי צ"ב מהו "וגם את המת יחצונו", ועי' בב"ק לד. שלמד מהו ר' יהודה (נ"כ פ"ט ש"ט), דבהשביחה הנבלה, חולקין המזיק והניזק בשבח נבילה. והנה בב' הדינים הנ"ל אנו רואים שישנה שותפות בין המזיק לניזק, בדבין חיוב תם מגופו קיי"ל יוחלט השור ושותפיו יניחו (ב"ק א"ב). ובהך דינא דחולקין בשבח הנבילה, שוב רואים שהם שותפות בניזק, ועי' בראשונים (חזקוני ועוד), דשור תם שמזיק, אע"ג דאין דרכו להזיק, ולא היה על הבעל להזהר בו, נחשב "מזל דתווייהו גרים", ואילו זו סיבת שותפותם.

אם טרף יטרף ביאורה עד, הטרפה לא ישלם (כ"ב).

בב"ק דף י': למדו מזה, דפחת נבילה דניזק, דדרשינן, עד טרפה ישלם, טרפה עצמה לא ישלם. ויש לעי' דלכאורה עדי פירושו הוא עדות, דביא עדים שנטרפה באונס ופטור, ואין דרשו מזה

ברותינו "עד טרפה ישלם", ונראה דהנה עינינו במפרשי הפשט (אבן עזרא ועוד), שפירשו, ביאורה עד, שיביא קצת הנטרף, שתי כרעים או בלד און, להיות לו לעד. וכתב הרמב"ן זכ"ה במכילתא, ביא עדידה, שנאמר (עמוס ג' כ) כה אמר ה' כאשר יציל הרועה מפי הארי שתי כרעים וגו'. ונמצא לפי, דאף לפי פשוט, העדות המדוברת היא עי' הבאת העודדה (הנבלה) ועי' הוא דהוסיפו לדרוש, הדתועלת שהבאת העודדה, הוא לא רק עבור העדות שבזה, אלא גם משום דחיוב המזיק הוא רק להשלים את החסר, ופחת נבילה של ניזק.

**כתב המש"ח ז"ל**, והא דשור ולא אדם חמור ולא כלים, הוא ענין מושלם משום דאדם בן דעת לשמור עצמו מבור שיש בו כדי להמית, וכלים איך באים אל התקלה, הא סתם כלים דלאו הפקר ניהו בעליהם משמרן, לא כן בעלי חיים דדרך להלוך ואין בהם דעת לשמור עצמן. והנה לפי דבריו יבואר דעת רש"י ב"ק י'. דאם נפל חמור ועליו שק מלא תבואה, חייב בעל הבור גם על התבואה (ועי' בתוס'). ולדברי המש"ח יתכן דהסיבה שתבואה לא נכללת במיעוטא דכלים, הוא משום דיותר הוא הדרך שילך החמור עם שקי תבואה וזה נחשב פחות "אינו ראוי".

## עטרת ודיבון

### החקירים בפרשת השבוע

לרגל שמחת הנישואין השרויה בביתו של מורנו ורבינו שליט"א, נסקוק השבוע במנהג שבירת הכוס תחת החופה.

הנה מפורסם מנהגם של ישראל לשבור כוס תחת החופה. ומצינו ב' מנהגים בדבר; יש נהגו לשבור את הכוס קודם הז' ברכות, והרמ"א אר"ע סי' סה כתב, ויש מקומות שנהגו לשבר כוס אחר שבע ברכות, וזהו מנהג נוהג במדינות אלו שהחתן שובר הכלי שמברכין עליו ברכת אירוסין (כל בו), וכל מקום לפי מנהגו. וכן מנהג ברותינו לבית ד"ייקוב לשבור הכוס אחר הז' ברכות.

כתב מהר"ל, ומזמנים שני כוסות, אחד לברכת אירוסין ואחד לברכת נישואין וכו', כשגמר הברכה נתן לחתן ולשתי ואח"כ נלכה. והרב החוקק בידו הכוס, ואח"כ נתן אל הכוס ביד החתן והפך החתן אל פניו לאחוריו ועמד נגד צדו וזרק את הכוס אל הכותל לישר.

ומהר"ם מינץ כתב בסי' קט ז"ל, ואז יקח המברך כוס אחד לברך ברכת נישואין ז' ברכות ומטיעמין לחתן וכלה מן השני כוסות, ואחר ברכת נישואין יתן ליד החתן הכוס של ברכת אירוסין ויזרוק אותו לכותל וישבר. וראיתי ברותי נהגו ליקח הכוס הראשון לזרוק ולשבור, ולא זכיתי לשאול מהן טעמא מאי למה דווקא כוס ראשון. ונ"ל קצת טעמא, כיון דיש עתה שני כוסות, טוב ליקח לשבר כוס של אירוסין, כי כוס של נישואין לנגד החופה הויזו ומברכין והתקין לו ממנו בנין עדי עד (כתובות א, ח), לכן אין סבירא לשבר כוס של נישואין שמורה ח"ו שבירת הבניין, כי אמרין סימנא מילתא היא כדאיתא בהוריות (א, כ), עיין במדריג בהילכות יום הכיפורים (יומא ס"ו תשכ"א). וכן אין עדיין ג"כ כדאיתא כמה סימנים חמורים על ענייני הצלחה, כגון האבוקות בשעת המיין המורה לאורה ולשמחה, וכן תחת השמיים והכוכבים כלומר כה זיהיה וזרעם ככבי השמיים, וכן החיטים שזורקין על ראשם ואמ' פרו ורבו.

והנה בטעם המנהג ציין הגר"א בביאורו, עת' דברכות ל"א א' ד"ה אייתי כו'. והמכוון, דהגמ' בברכות א. אמרת, מאי וגילו ברידה אמר רב אריב' מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא ערידה כו' מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה, חזוהו לרבינו דהוה בקדחי טובא אייתי כסא דמורקא בת ארבע מאה זוזי ותבר קמייהו. ואע"כ, רב אשי עבד הלולא לבריה חזוהו לרבינו קא בדחי טובא, אייתי כסא דזוגותא חיורתא ותבר קמייהו ואע"כ, ותכוני ע"ז הוסי' שם שמכאן נהגו לשבר זכוכית נישואין, ומבואר לפי"ז, דטעם המנהג כדי למעט בשמחה שלא יבואו ליד פריקת עול כמאמר הכתוב בגילוי ברעדה.

אמנם הכלבו סי' סב כתב בתוך שאר מנהגים שנהגו לזכר החורבן ז"ל, צריך אדם לזכור בכל שמחותיו אבלות ירושלים שנאמר (תהלים קלד, א) הן אשכחך ירושלים וכו' על ראש שמחתו וכו', ונהגו לעשות זכרון אחר במקומו שנתנין בפה שחרור על ראש החתן והכלה, ועל זה פשט המנהג לשבר הכוס אחר שבע ברכות. ומבואר דיסוד המנהג הוא לזכר החורבן.

ויש לבאר לפי"ז דאם המנהג הוא משום גילו ברעדה, איך עיקר שבירת הכוס שייך אחר ברכת הנישואין, דעיקר השמחה היא בשעת נישואין ולא בשעת אירוסין, כן משמע מדברי כנה"ג באה"ע סי' סה. וכתב עוד שם, דמנהג יתירא לשבר ב' הכוסות. וביאר הטעם, משום דמעיקרא מנהגם היה שלא לעשות את האירוסין והנישואין יחד, אלא האירוסין היו ליל' ו' והנישואין ביום' ו' בבוקר ולכן הוכיחו לשבור כוס של נישואין לקיים במקום גילה שם תהא רעדה ושבירת כוס של אירוסין לא מקרי במקום גילה שם תהא רעדה לשמחה של נישואין עצמן.

השל"ה הקדוש בפרשת שופטים כתב בשם הריקאנטי טעם חדש לשיבירת הכוס, כלל דבריו, במי שעלה למעלה ולמדולה או מתגרה בו השטן ועולה ומקטרג וכו' ועל כן תקנו לשבור הכוס בשעת החופה (ברכות לא א, תוד"ה אייתי). פירוש, כדי לתת למדת הדין חלקו, ועל ידי כן ועולתה קפצה פיה. וכן היה הענין במתן תורה, שהיו ישראל להקדוש ברוך הוא ככלה לחתן, קטרג השטן בבגידת הלוחות, כי היה ירא כי כשיהיו הלוחות בישראל אז יתבטל מצאת השטן שהוא המות. ושלטן עין הרע שלו בהסתת העגל, ואז נשתברו הלוחות.

ונפק"מ נוספת בנידון, הנה מנהג העולם לברך ברכת מזל טוב מיד אחרי שבירת הכוס וכבר תמהו רבים בטעם הדבר. ובמהרה"ם מינץ כתוב באמת, דזמן אמירת מזל"ט הוא אחר הקידושין ולא אחר שבירת הכוס. ובספר שלחן העוז כתב, ומה שהתנין בברכת מזל"ט, "ל מאחר דלמנהגינו

עמ' רוב הקהילות שוברין הכוס אחר ברכת נישואין, ע"כ כדי שלא לסיים ברכת הנישואין והחופה בשבירת הכוס, ע"כ נהגו לסיים בברכת מזל"ט. ובאמת כאשר ראיתי ושמעתי ממקומות שנהגו לשבר הכוס אחר הקידושין מיד, דשם אין מנהג בברכת מזל"ט אחר ברכת נישואין. והטעם כ"ל, מאחר דבמ"ל סימנו בטוב בברכת ז"ב. משא"כ בלמנהגינו, שוברין הכוס אחר ברכת נישואין, מברכין אחריה ברכת מזל"ט לסיים בטוב.

מנהג אשכנז הקדמון היה לשבור את הכוס עם הדין שבתוכו. ועי' זה כתב בחולת שבעה טעם נוסף ז"ל, ומה נראה ליתן טעם הנון למנהג אשכנז ששוברין הכוס של ברכת אירוסין עם הדין שבתוכו, אף על פי שמהר"ם מינץ (בסימן ק"ט) כתב דיש לשפוך היין תחלה, ולא ראיתי נוהגין כן. ולפי מה שכתבתי ניהא, דמי שאין לו אשה שרוב בלא ברכה, וגם כל בית שאין נשפך יין כמים אין בו סימן ברכה. ולכן תיכף שנושא אשה שופך גם יין שיהא לסימן טוב בביתו ויהיה ברכה מכל צד, בין מצד שאינו חסר אשה, ואינו חסר יין בביתו, ולכן נהגו דז מברך בורא פרי הגפן, כמו ששופך יין במוצאי שבת לסימן ברכה.

## עטרת חסידים

### ממשנת החסידות על פרשת השבוע

### ישמח ישראל בעושייו

דרשו חכמינו ז"ל במדרש זוה"ק (פרשת פנחס, רט'): "מְנַלְךָ, דְאֵית לֹון לְיִשְׂרָאֵל לְשִׁתְפָא לְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ בְּחֻדְהָ דְלִדְוֹן, דְכְתִיב, (תהלים קמט) יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו. הוּא הוּא חֻדְהָ וְיִשְׂרָאֵל לֹא אִיהָ, אֶלָּא בְּעוֹשָׁיו, בְּעוֹשָׁיו בְּעוֹשָׁיו בְּעוֹשָׁיו לִיהָ, אֶלָּא אֵלֵינוּ קוֹדֵשׁ בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ, וְאֵינִי וְאִמֹה, דְאֵין עַל גַּב דְּמִיתוּ, הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ לֹא מִגֵּו עָדוּ, וְאֵייתִי לֹון עִמָּה לְהוֹאֵה חֻדְהָ, לְנִטְלָא חוֹלְקָא חֻדְהָ עִם קוֹדֵשׁ אֶלָּא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ..."

(והתרגם ללח"ק: ומצו לנו שיש לשם לישראל לשפת את הקדוש ברוך הוא ושכנתו בחודתה? שכתבו (תהלים קמט) ישמח ישראל בעושייו. אותה חדה של ישראל אינה, אלא בעושייו. בעושו צריך לו לכתוב אלא איך הקדוש ברוך הוא ושכנתו, ואין ואמרו. שאף על גב שמתה, הקדוש ברוך הוא עולקם מנו עדו ויבאם עמו לאותה חדה, לקחת חלק של חדה עם הקדוש ברוך הוא ושכנתו...).

נבואר לנו, דקוב"ה אעקר לאביו ואמו - אפילו דמיתו - מגן עדן לנטל חלק בחדווא, אמרו ועתה מה גדלה זמן שמחתינו בעת שהשמחה במעונו ובמעונו בשעת שילוינום ששו בעת שתחוננום עולוים והקב"ה מרכין שמי לארץ, ובפרט בעת שמחת הצדיקים אשר היא עלמא כבי הלולא דמאי להריק עלינו ברכה ולמלא אסמינו ברכות וישועות, עלינו להתכונן היטב למפגש אדיר ונשגב זה ולעמוד על טיבו כפי קוצר השגתינו בס"ד.

פתח דברינו יאיר במעשה רב דרביה"ק מר"ן מראפשיץ ז"ע, וכפי שמביא בספר אהל נפתלי (צ"ג) "שמעתי מר"ן הרב החסיד מ' נפתלי הורוויץ ה"י מדעמביץ, כי הרה"צ ר' ישראל אבד"ק בארינו בן הרה"ק מהר"א מדיזיקוב היה עלם בן י"ג שנה במות זקנו הרה"ק מראפשיץ, ושנה אחת אחר פטירתו היה הנישואין שלו עם בת הרה"צ מ' דוד מוזאבליטוב, והנה בשעת החופה הרגיש כי איש א' עומד מאחוריו ומניח ידו על ראשו ומברך אותו, והיה הדבר לפלא בעיניו, וחשב בדעתו מי הוא זה ואיזה הוא אשר יעשה כן, זאל דאס זיין דער טאטען - [י"א זה אבא ב'] הלא ידעתי כי מר אבא אינו מברך שום בן בשעת החופה, זאל דאס זיין דער שווער ר' דוד [י"א זה החתן ר' דוד], מי גבר הי"ן בנפשו לנתיח את ידו על ראשי במעמד מר אבא זצ"ל, והסיב את ראשו מאחוריו, ויוד והנה זקינו הרב מראפשיץ עומד עליו ויאציל עליו את ברכתו, והר"צ מברבור היה מספר מניני המעשה הזה".

וכמעשה הראשון כן הוא מעשה השני, תיאור חי מעבודת הקדוש דתלמידו המובהק של רבינו הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע (כפי אשר הובא בספר אהל נפתלי ונמשך אה"ל לשינון מלך). בעת נישואי אה"ל מנכ"ד הרה"ק ר' דוד מקשאנזוב ז"ע, [בנו של הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז ז"ע], התקיימה החתונה מצאנז, והשתתפו שם המאורות הגדולים, הרה"ק בעל דברי חיים ז"ע ורה"ק בעל יעל יטב ל' ז"ע, במעמד החופה לקח הרה"ק מצאנז את מקטרתו ועישן בו בדביקות, ופניו התאדמו כלפני אש, ועמד בדביקות נורא יותר משעה, וכל כל הסובבים השוה חרדת קודש, פתאום קרא ואמר בהתרגשות: "אבות מגן עדן כבר נמצאים כאן, וגם הרה"ק מראפשיץ (שהיה זקנו של הכלה) נמצא פה, וא"כ נלך לסדר קידושין". ומבא שם עוד אודות גודל הפחד ששררה בעת האזן.

רבות מסופר עוד מכל צדיקי הדורות בהאי עניינא, וכן מסופר בספר "עטרות חתנים" שיר"ל ע"י המכון, כי בעת שמחת נישואי רבינו מוה"ר יחזקאל אליהו זצ"ל, אשר רביה"ק בעל האמרי חיים זצ"ל מוויניץ נעמד מצד החתן וחוגג השמחה כשושבינא דמלאכא, אזי "בבוקר יום החתונה, עת נטל ידיו שחרית, מחא כף אל כף בשמחה עצומה, ואמר: "היינו גיי איך זען דעם טאטין" (היום אהרנה עם אבי הקדוש).

ולא רק, באבות הקדושים עלינו להתבונן מאין באת ולואו אנו צריכים לשאוף ולהגיע - מתי יגיעו מעשינו למעשי אבותינו, אלא גם בצדיקים החיים עמנו היום עלינו להתבונן וללמוד ובפרט בעידנא דחדוותא בזמנים הנעלים הללו, כהוא עובדא דהוה ברבינו מאיר ז"ע בעל האמרי נועם, שהביא הגה"צ מצאנז בע"פ זצ"ל ברשימתו, אשר שמע מ הרב משה הורוויץ ה"ד, ששמע מקונו הרה"ק ר' אהרן ק"ר אבדוק"ב בישיבת אה"ל הדברים שציוה לו אביו הרה"ק בעל אמרי נועם מדיזיקוב זצ"ל בעת פרידתו טרם נסע על חתונתו, (שנשא

את בת אביו מרן הדברי חיים זצ"ל) ואביו לא נסע להחתונה, וכן הדברים אמר לו: "בני הזהר ואל תשכח בשעת החופה להביט בפניו של מחותני הרב מצאנז, וכן הייתי עמו ביחד ל"פ על חתונתו, ובשעת החופה הוא כבר בעולמות העליונים, ופניו מאירים בנהורא עילאה, וטוב להביט בפניו הקדוש ומסוגל ליר"ש".

ובגודל המת רצון בזמן החופה, ומה שהקפידו ברותינו הק' שלא לצאת לחופה עד שערורו את החתן וחרבנו בעבר בגליון כ' ומבואר בארוכה בספר "עטרות חתנים" בחלק הליקוטים ובהלל המנהגים, ותדורו משם.

#### יחוד דחוב"ה

"שמעתי בשם אא"ז הקדוש מהר"ן מראפשיץ זצ"ל שאמר שכל מצוה ועובדה יש לו רמז לכוונת יחודא דקריאת שמע, ושאלו אותו תלמידיו הקדושים, היאך נרמז יחוד דק"ש בהחופה, והשיב כי אותיות חוב"ה רומזין לזה, כי חוב"ה, יש בו אותיות ה"ה שנסתפרים ל', ואותיות מ"ו (חופה) הם מספר השם אליהם, וי"ו בשם אלקים הם ממש מספר פסוקא יחודא שמ"ע ישראל ה' ה' אה"ח שמשפרו אלף ק"ה.

(לקט ישר, ערך חופה, וכן מובא מעוד צדיקים ובתוכם הרה"ק ר' פנחס חיים מורוזאל זצ"ל שהוסיף (אהל מועד, מכתבים): "אמסור לך דבר גדול ונורא אשר דבר זה נוסף בדין מאבותי ברותינו הקדושים ז"ל .. דזה הוא יחוד של מסירת נפש של כל ישראל בכל יום פעמים באבה, ואם החתן מחריר עמזו תחת החופה זה המחשבה, אז יחומר כל עונותיו והוא סגולה לאיירוב ימים ושינים. כן מסורת בידי פה אל פה מאבותי ברותינו הקדושים ז"ל, לכן אני מוסר לך הדבר הזה".

ובספר "חמי הפלאות" (פרשת ויצא) הוסיף בזה רמז נפלא במקרא קודש: "ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי אבואה אליה (בראשית כט, כא), ל"ל דיעקב נתכונן לרמז על יחודא עילאה ויחודא תתאה דקריאת שמע, כי החיובת יחבה את אשתה בנימטריא שמע ישראל הו"ה אליהו הו"ה אחי" (נעם ו' תיבות). והתיבות יחבה את אשתה כי מלאו ימי אבואה אליה בנימטריא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד...".



# הרה"ג ר' אלחנן אהרמן שליט"א בגדרי עדות קידושין

דאפי' בלא כונה להעיד פוסלין?

ונראה לבאר עפ"י דברי שיעורי הגרש"ד (מכות עמ' רצ"א וע"י כעין זה בהרחבה גדולה בס' היקר 'דבר מלך' סי' י"ג ובשורת מנחת חן אבה"ע סי' י"ח), שביאר המחלוקת, דהתוס' ס"ל דליכא תורת עדות ראייה בפנ"ע לקיומי מילתא ואין העדים פועלים כלום בחלות הקדושין בעצם מעשה אלא אלא הגדרו בעדות לקיומי הוא דבעינן שיהיו בשעת ראייתם כאלו הראוים לברר הדבר אח"כ בפני ב"ד, ולעולם עיקר שם העדות בזה הוא עדות הגדה וככל עדות לברורי ולכן לענין קא"פ נמי דינא בזה כמו בכל עדות לברורי, אבל הריטב"א ס"ל שישנה תורת עדות ראייה בפנ"ע והם מקיימי דבר בעצם ראייתם, דכשם שהגדה פועלת בב"ד, כך הראייה כאן פועלת בקדושין ודו"ק.

### אם מתבטלת העדות למפרע כשכאבו להעיד?

ויש לחקור לשיטת התוס' באופן שבאו הפסולים אח"כ והעידו בפני ב"ד, האם נאמר שעכשיו נתבטלו להם הקדושין למפרע או לא, והנה בב"ש (סי' מ"ב סק"ח) מבואר בפשיטות דודאי הקדושין קיימין דבשעת ראייה היתה עדות מעליא רק דאח"כ נתבטלה והו"ל חלוקת העדים למדה"י. אך יש חולקין עליו בזה (עי' אחיעזר ח"א ס"ה סק"י וביובע אומר ח"ח סי' ג'), וכתב ר' שמואל שהסברא נותנת כדעת הב"ש, שאף אם נאמר שהגדה אינה אלא תנאי כדי שיהיו בכלל מקיימי דבר ולעולם הראיה היא הפוסלת, מ"מ אין הביאור נועשו מקיימי דבר, איז הוא דנפסליה מכא הריאה דאמולא אבל לא מסתברא למימר דאגלאי מילתא למפרע דמשעת ראייה נפסלו, וצ"ע סברת החולקים, ועוד הסבירו שיטת הבית שמואל שאף צריך עדי קיום הראויים להעיד בב"ד וקדושין בפני עדים כדעת הב"ש, שאף אם נאמר שהגדה אינה אלא תנאי כדי שיהיו בפני עדים שבעד יכולים לפסוק על פיהם שהרי אם יעידו בפני עצמם בלא הפסולים תהא עדותם כשרה ויפסקו על פיהם (עי' בשו"ת בית יצחק אבה"ע סי' צ"ט אות ד, שעי' יזר וז' ועוד).

### ייחוד העדים

הנה כתבו הראשונים והפוסקים דבשעת גיטין וקידושין יש לייחד עדים כשרים כדי שלא יפסלו ע"י כל הקרובים והפסולים הנמצאים בשעת הקידושין והגירושין וכיון שיחידו העדים אין הם נפסלים ע"י הפסולים. כ"כ הריטב"א במכות ובהקדושין מ"ג והפוסקים בסי' מ"ב באה"ע, ולא הבנתי יסוד גדר זה, וכי יש ביד האדם להכשיר עדים ולפסולם במאמר פיו ומה בכך שיחיד העדים, מי שרואה יכול להעיד ואין זה מועיל לייחד עדים מסויימים כדי לפסול את השאר?

ואולי אין גדר ייחוד עדים מצד בעל הדבר המייחד את העדים אלא מצד העדים עצמן, שאלה שנתייחדו להעיד יכוננו להעיד ואלה שלא ייחודו אינם מתכוונים להעיד ולכן אין הם פוסלים את הכשרים, וכל עיקר הייחוד אין בו כח בעל הדבר המייחד אלא שעל ידי מכוונם הכשרים להעיד ולא הפסולים וכתב כן הקצות [בסי' ל"ו סק"א ע"ש].

אמנם באבני מלואים (סי' מ"ב סק"י) כתב ליישב קושית הראשונים איך מציינו דינו ורגליו בקדושין וגרושין שיש בהם קרובים ופסולים, דכיון דצריך לקדש בפני עדים כשרים ולכון להם, הו"ל סהדי קדושין ע"ד עדים כשרים ואף אם לא ייחד עדים בפירוש הו"ל כאילו ייחדם, וכ"כ בקצות"ח (סי' ל"ו סק"י). ובשו"ת חתם סופר אה"ע (ח"א סי' ק) הוסיף על דבריו דאף כאשר מסדר הקדושין ייחד עדים ונמצאו פסולים, חלו הקדושין, דלאו כל כמיניה למסדר הקדושין לפסול קדושין בעל, דמסתמא קצידש על דעת עדים כשרים ולא ע"ד העדים הפסולים שיחיד הבעל ע"ש.

והנה משמע שאפילו אם העדים הכשרים לא התכוונו להעיד, הם נחשבים עדי הקידושין והקידושין חלין מכוונם, ומוכח שלמד האבני מילואים שלא בכוננת העדים תליא מילתא אלא בכוננת הבעל דין, אבל יש בדבריו חידוש גדול (מעבר לחידוש שגם אם עד מתכוון להעיד, אין עדות חלה בלי רצון הבעל דין) שגם בלי כוונה מפורשת של הבעל דין, נחשב כאילו ייחד עדים. (עי' מש"כ בס' מנח"א מכות עמ' צ"ה).

והנה, נושא זה עמוק ורחב עד למאד מאד, ואנחנו בעניינותנו הטעמונית טעמיה עמנו, וע"י עוד בשו"ת יביע אומר (ח"א אבה"ע סי' ג) שאהר"י הורחיק בזה כדי ה' הטובה עליו בבקיאות עצמה ומדהימה, כדרכו בקודש ע"י ש"י וינעם לך, וע"י בשו"ת רעק"א סי' צ"ד ובביאור אחיזה בעקב שם, שו"ת אבני נזר (אבה"ע סי' ק"לא), בשו"ת משיב דבר (אבן העזר י"א), אוצר מפרשי התלמוד (מכות ג), בקובץ ישורון (כ"ב מעמ"ק תפ"ח והולאת) ועוד ועוד.

הסבר מבריק של רעק"א למה תוספות העמידו קושייתם בגיטין דווקא

בשו"ת רעק"א (צ"ח) ביאר את דברי התוספות (ונוח"ב באר כדי שדברים יובנו חלפה) שהעמידו קושייתם דווקא בקידושין ולא בגיטין עפ"י מה שמצינו בתשובת הרא"ם (ח"א סי' כ"ו) שהביא בשם תשובת הרשב"א (הנדרס כתב בתשובת הרשב"א ח"ג סי' ק"א) דחילק בין גיטין וקידושין, דגיטין דמי לדיני נפשות אבל אין קידושין דמי לדיני נפשות, שכתב הרשב"א לענין הא דלרבי עקיבא בשליה יבמות בעדי נשים (שמת בעלה להניח אשה) צריך דרישות וחוקיות כמו דיני נפשות, דמ"מ בעדי קידושין לא צריך דו"ח.

וכתב חלק דווקא כשכאבו להתירה לעלמא כדיני נפשות דמי, שבא להתירה בפועל להנישא לאחר עפ"י עדותן, והיינו שלא יתחייבו מיתה, משא"כ בעדי קדושין עכשיו עכ"פ אינם מעידים בענייני נפשות והיינו שבפשות תלך ותונה נעם אחר להתחייב מיתה, רק שיתקדש לבעלה, שאינו ענין של מיתה, ע"ש.

ומעתה י"ל שכל דברי התוספות במכות ודברי הרא"ם מדוקדקים, דהנה יוצא לנו שני טעמים שאפילו לפי ר' יוסי הסובר דדין נמצא אחד מהם קרוב ופסול כולם בטלים הוא רק בפשטות ולא בדניו (אמת נאמר במכות ג, ו). ובגיטין ג"כ יודה דכולם בטלים הא' דגיטין נמי דמי לנפשות דבאו להתירה לאחר שלא יתחייבו מיתה. והב"ל דכבר ביארו התוס' הקודם בריש העמוד החילוק לר' יוסי בין ממון ונפשות דדוקא בנפשות שייך הדרשה דמה שנים אם נמצא א' מהן קא"פ עדותן בטלה דא"א להתקיים העדות בלי שניהם, אף שלשה [אף דיש לקיים העדות בהשאר] עדותן בטלה [מכות גו"ה"כ ז], וזה שייך דוקא בנפשות דמה שנים עדותן בטלה, משא"כ במומן אף בשנים אין עדותן בטלה לגמרי, דיש לקיים עדות הכשר דמה שנים אף בשלושה עכ"ד התוס' ה"ל ולפ"ז גם בגיטין נמי יש לבטל כל העדות בנמצא א' מהן קא"פ, דגם בגיטין שייך הדרשה דמה שנים, כיון דאין גט בפחות משנים. אכן בקידושין לא שייך ב' הטעמים כמו בגיטין, דדוקא טעם השני שייך בקידושין, דמה שנים עדותן בטלה אף שלשה עדותן בטלה משא"כ טעם הראשון דדומיא דנפשות באמת לא שייך בקידושין לפמ"ש הרשב"א דדוקא גיטין דמי לנפשות משא"כ קידושין וכמש"נ.

ומעתה י"ל דהתוס' הקשו מטעם הא' דגיטין דומיא דנפשות וכמש"נ התוס' להדיא "והאי דומיא דדיני נפשות דשרינן אשת איש שיש בה מיתת בית דין" עכ"ל [גם הוסיפו להקשות מטעם הב' נמי כמש"כ יו"טעם דפרישת לעיל (בתורה"א"ר יו"ט) בני עדות נפשות שיש נמי בנ"ט]. ולכן לא הקשו הקושיא אלא בגיטין שלא שייך טעם ראשון זה דדומיא דנפשות כמש"נ בקידושין דף מ"ג (והבא בקצות"ח סי' ל"ו) מקידושין ג"כ דכוונתו רק לטעם השני דגיטין וקידושין שייך נמי הדרשה דמה שנים וכי' כיון דאין ג"ק בפחות משנים, ע"כ דברי רעק"א (עפ"י הביאור "אחיזה עקב").

### האם בראייה לחוד עדותן בטלה?

והנה תוספות תירצו "לכן נראה לר"י דגם לר' יוסי לא אמרו עדותן בטלה אלא דוקא באותן שמעידים בפני ב"ד אבל בשביל ראייה לחודה לא".

מבואר שסוברים התוס' שעדי קיום הם ג"כ כשאר עדים שבראייה לחוד לא היו דין נמצא אחד מהן קא"פ, ולכן לא אכפ"ל מה שיש קרובים בשעת הגירושין (לדעת הרא"ם יתיר גם נוכחותם בשעת הקידושין). אכן בריטב"א (בקי"ק דף מ"ג (והבא בקצות"ח סי' ל"ו סק"א) כתב דאע"פ דבעדים דעלמא אין דין נמצא אחד מהן קא"פ בשעת ראייה אלא משעת הגדה, מ"מ בעדי קדושין, כיון דהוי עדי קיום, הוי שעת ראייתן כמו הגדת עדות, וממילא אם ישנם קרובים באותו מעמד אפילו לא נתכוונו להעיד, כולם פסולים, ולכן כתב דצריך דוקא לייחד עדים שיאמר עדי ואז ליכא דין נמצא אחד מהן קרוב או פסול. וכנראה דכונת הריטב"א דכיון דעכ"פ הוי חלות קידושין עכשיו ע"י העדים ואפי' בלא כונה נמי הוי חלות על דם, א"כ נעשו בעל כרחם עדים בלא כונה נמי, וממילא הוי נעשה הקידושין נמי על דם. והיינו דמסו"ה סובר הריטב"א דבעדי קיום אפי' בראיה לחוד בלי כונה הוי דין נמצא אחד מהן קא"פ אם לא ייחד עדים, משום דכיון דחלות הקידושין נעשה ע"י עצם ראיית העדים אפי' בלא כונה, הרי נמצא דנעשו עדים גם בלא כונה וממילא נעשו הקידושין גם על ידי הפסולי, ומשו"ה פוסלין את כולם, אכן, הקשה בשיעורי הגר"ד פוברסקי [עמ' רט"ז ר"ח] שאינו מובן, דהא ע"י הפסולים לא נעשה כלל חלות, וא"כ הרי מחמת החלות לא נצטרפו כלל, דעל דם לא נעשה החלות, ורק דכיון דראו בידו, הרי הם עדים על המעשה כמו כל עדים הרואים מעשה, ובזה הרי כיון שאין מתכוונים להעיד, אח"כ הרי אין פוסלין הכשרים, ומ"ט כתב הריטב"א

"לכבוד נישואי בתו החשוכה והמהוללת של אדונו מורנו ורבינו כבוד קדושתו הרבי מדיזיקוב שליט"א גאב"ד של קהילתנו המופלאה "עטרת ישועה דזיקוב", עם החתן המפואר, פרי עץ חיים, עדין לחדולות ונצורות,

הרב יוסף דב"י רבי הגה"צ המפורסם רבי אברהם נתן בורנשטיין שליט"א

יה"ר שבורא עולם וקנין ישלים זה הבנין, בשמחה, בנחת וכל טוב סלה בגשם וברוח עדי ביאת גוא"צ במהרה בימינו אמן!! כערת חסידו וקטניו תלמידיו הצבי"

### האם אפשר להתיר קידושין כשאחד מהעדים היה קרוב?

במשנה (מכות ג). מבואר, שאם נמצא אחד מן העדים קרוב או פסול כל העדות פסולה. בשו"ת חת"ס [אבה"ע סי' ק] נשאל מרב אחד אודות קידושין שנעשו ואחרי כמה שבועות גילו שאחד מהעדים היה קרוב. והרב מתבייש להורות לחתן לקדש אותה שנית ושואל אם יש אפשרות להכשיר את הקידושין, החתם סופר עונה שאין סיבה לא לעשות קידושין שניים בצנעה משום "מהיות טוב" אבל בכל זאת ענה כדי לברר את ההלכה לאמיתה של תורה.

והנה על המשנה במכות שאלו תוספות "קשה היאך מציינו דינו ורגליו שנזנחין גט שיש במעמד קרובים והיה לנו לומר דעדות הכשרים בטל" דהיינו אם נמצא אחד מהם קרוב או פסול, כאשר בעל מגרש את אשתו בנכחות קרוביו, י"פסלו הגירושין? עיי"ש מה שתירצו. והקשה החת"ס על קושייתם! למה העמידו את הבעיה דווקא בגירושין ולא בקידושין?? גם בקידושין יש בעיה שהקרובים נוכחים בחופה [הה יתיר מצוי מנכחות קרובים בנתינת הגט] וראייתם אמרה לפסול את הקידושין, ואיך מצאנו דינו ורגליו גם בקידושין, מאיזה טעם השמיטו זאת התוספת? ויש לציין שרה"א ש באמת העמיד את הקושיא גם על עדי קידושין, וכך הקשו התוספות בב"ב ק"ד, א. וע"י באחיעזר סי' כ"ה.

וכתב החת"ס "ובתחלה עלה ברעיוני מו"ה לא הקשו אלא בגיטין משום דהתם כולה לחזונו" אתי עכ"פ לראות סידור הגט והוה קשיא להו ליפסלו הכשרים ע"י הקרובים והוצרכו לתירוצם אבל בקידושין שהרוב אינם באים לראות כלל נתינת הטבעת ואמירת הרי את מקודשת לי אלא לשמוע הברכות ולכבוד ומצות הכנסת כלה וכדומה, אלא שמ"מ הם עדים ע"י עדות האומדנא כנ"ל א"כ שני מיני עדות הם ולא יצטרפו ב' זה עדות כ"א אלו מעידים על הקידושין עצמם ואלו מעידין על האומדנא". דהיינו האורחים הקרובים שנוכחים החופה לא ממש רואים את הכלה ונתינת טבעת על אצבעה וכל מה שהם יודעים שהיא התקדשה הוא מתוך אומדנא ואילו העדים שרואים מקרוב יודעים בנודאות שהיא התקדשה. ומתוך כך מחדש החת"ס חידוש עצום, שעדות רגילה ועדות אומדנא אינן מצטרפות וממילא אין כאן פסול של נמצא אחד מהם קרוב או פסול, כי הכת של העדים (עדי ראייה ממש) לחוד, ושאר האורחים (עדי אומדנא) לחוד.

ושבו חזר ודחה זאת עפ"י דברי מורו בעל ספר המקנה שגם העדים לא ממש רואים את פני הכלה המכוסים, וא"כ גם עדותם היא ע"י אומדנא, ועומדים אנו שוב מול שוקת שבורה: "שוב הדרגנו ב', כי בתעוררת ע"י דברת מ"ו הגאון במקנה סי' למ"ד, שכל עדותנו בקידושין אינו אלא עפ"י אומדנא בעלמא שהרי מכוסים פני הכלה ואין העד יכול להעיד שזאת היא הכלה אלא באומדנא שהשושבינים הושיבוה באפירון וכדומה וכו', מ"מ הדרא קושיא לדוכתיה כיון שהכל על אומדנא, א"כ יופסלו הכשרים ע"י הפסולים".

מכיוון נוסף החתם סופר ניסה לפתור את הבעיה, "מיהו בלא הכי, ב"ל כל עדות שהוא ע"י אנו שהדי א"צ דין עדות ולא יופסל ע"י אפירוף פסולים וקרובים הדרי כל אנו שהדי פסולין וכשרים מצופים אלא כל אנו שהדי לא צריך לל דין עדות וכמש"נ רמב"ם סוף ה' גירושין", דהיינו אם יש "אנו שהדי" שכולם יודעים על מצאות מסויימת, זה כבר נחשב עדות כשרה אבל בלי חשש פסול של "נמצא אחד מהם קרוב או פסול", והסיק החתם סופר לקולא שאין צריך קידושין שניים אלא "מהיות טוב" הדבר כדא.

אלא שהחתם סופר בעצמו הביא את דברי הרא"ם שהעמיד את הקושיא גם על קידושין ולא רק על גירושין. מוכח שאינו מקבל את הסברא המחודשת של "אנו שהדי" בנידון דידן עיי"ש ובמש"כ בס' פניני סוגיות תנינא (שיעור ל') ותמצא נחת.

# הרה"ג ר' מנחם וינגרטן שליט"א

## מחצית השקל - אחדות

מה בין מחצית השקל - הלצלת ילדי ישראל מידי המון?

פרשת שקלים היא הראשונה מארבע הפרשיות, ונקראת בשבת שלפני ראש חודש אדר. לכאורה אין קשר בין קריאת פרשת שקלים לבין חג הפורים, וקריאת הפרשה במידע זה הינה רק משום שבזמן שביהמ"ק היה קיים היו מכריזים בשבת זו על תחילת איסוף כספי מחצית השקל. ברם חכמינו מגלים לנו, כי קשר הדוק שורר בין מצות מחצית השקל לבין חג הפורים.

וכך אומרת הגמרא: אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהו לשקלו. והיינו דתנן: באחד באדר משמיעין על השקלים.

זאת אומרת שריבוננו של עולם הקדים ברוואה למכה ונתן ליהודים מצות מחצית השקל כדי שינצלו בכוחה מגזירתו של המן. מה ביאור הדברים?

האלשיך הקדוש מבאר כי מצות מחצית השקל באה ללמד את ישראל על חשיבותה של האחדות, מכיוון ששורש הפירוד והמחלוקת נובע מרצונו של כל אחד להתבלט מעל זולתו, להתרומם ולהתגדל על פני סביבתו. במחצית השקל, לעומת זאת, מבאר האלשיך הקדוש שצטטו כל ישראל להביא את אותם סכום במדויק, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט". כמו כן, בכך שכל אחד מביא מחצית השקל ולא סכום של שקל שלם, רמז להם הקב"ה כי כל אחד מהם אינו אלא בבחינת מחצית הזקוקה להשלמה!

שורש מצות מחצית השקל, בהוראת האחדות, הוא העומד ביסוד קיומם של ישראל בפני צוריהם. כל הקטגור של המן היה "ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים"

ולכן הקדים הקב"ה שקליהם - שיתחזקו במצות מחצית השקל ויגבירו האחדות והיא זאת שתגן על ישראל מכל צדוניהם - "לך כנוס את כל היהודים".

**"רבונו של עולם הריני מוחל..."**

אחד הזמנים שבהם יהודי יכול לרכוש לעצמו פרק באמונה חושית, הוא זמן קריאת שמע של המיטה. לפי הנוסח של קריאת שמע זו, היהודי פונה ואומר: "רבונו של עולם, הריני מוחל לכל מי שהכעיס והקניט אותי, בין בגופי, בין בממוני... בין במזיד, בין במוחלתי".

נפסק בשו"ע אבן העזר סימן ס"ד סעיף א' "הנושא בתולה צריך לשמוח זמנו ז' ימים שלא יעשה מלאכה ולא ישא ויתן בשוק" כמוכר בכתובות ז' ע"ב שחז"ל תקנו שהחתן ישמח עם אשתו ולכן לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה השו"ע בחלקת מחוקק ובית שמואל (שם) מסבירים דהרמ"א אינו חוזר על דברי השו"ע אלא הוא מתייחס לתקנה שונה, דהשו"ע מוכחן לתקנת החכמים לאסור מלאכה על הבעל כדי שישמח את אשתו, ואילו הרמ"א מתכוון עפ"י שמוכר בפרקי דר"א פרק ט"ז

הדיות וחתן דומה למלך אינו רשאי לעשות מלאכה ולא משום שחייב לשמח את אשתו. ולפי"ז יוצא אם הכלה מוחלת לחתן ומאפשרת לו לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה היות וכל האיסור הוא לשמח אותה ואם מוחלת מגלה שהוא לא חייב לשמח אותה, אולם לפי הטעם שחתן דומה למלך לא יעזור מחילת האשה, וזה מש"כ הרמ"א אסור לעשות מלאכה להינשוף אינו מועיל מחילתה כדי להתייר איסור עשיית מלאכה דבפועל הוא כמו מלך ומלך אינו עושה מלאכה. וכ"כ בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ל"ח אות ס' (עי' שו"ת יבי"א ח"ד אבן העזר סימן ח').

נפסק בשו"ע אבן העזר סימן ס"ד סעיף א' "הנושא בתולה צריך לשמוח זמנו ז' ימים שלא יעשה מלאכה ולא ישא ויתן בשוק" כמוכר בכתובות ז' ע"ב שחז"ל תקנו שהחתן ישמח עם אשתו ולכן לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה השו"ע בחלקת מחוקק ובית שמואל (שם) מסבירים דהרמ"א אינו חוזר על דברי השו"ע אלא הוא מתייחס לתקנה שונה, דהשו"ע מוכחן לתקנת החכמים לאסור מלאכה על הבעל כדי שישמח את אשתו, ואילו הרמ"א מתכוון עפ"י שמוכר בפרקי דר"א פרק ט"ז הדיות וחתן דומה למלך אינו רשאי לעשות מלאכה ולא משום שחייב לשמח את אשתו. ולפי"ז יוצא אם הכלה מוחלת לחתן ומאפשרת לו לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה היות וכל האיסור הוא לשמח אותה ואם מוחלת מגלה שהוא לא חייב לשמח אותה, אולם לפי הטעם שחתן דומה למלך לא יעזור מחילת האשה, וזה מש"כ הרמ"א אסור לעשות מלאכה להינשוף אינו מועיל מחילתה כדי להתייר איסור עשיית מלאכה דבפועל הוא כמו מלך ומלך אינו עושה מלאכה. וכ"כ בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ל"ח אות ס' (עי' שו"ת יבי"א ח"ד אבן העזר סימן ח').

נפסק בשו"ע אבן העזר סימן ס"ד סעיף א' "הנושא בתולה צריך לשמוח זמנו ז' ימים שלא יעשה מלאכה ולא ישא ויתן בשוק" כמוכר בכתובות ז' ע"ב שחז"ל תקנו שהחתן ישמח עם אשתו ולכן לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה השו"ע בחלקת מחוקק ובית שמואל (שם) מסבירים דהרמ"א אינו חוזר על דברי השו"ע אלא הוא מתייחס לתקנה שונה, דהשו"ע מוכחן לתקנת החכמים לאסור מלאכה על הבעל כדי שישמח את אשתו, ואילו הרמ"א מתכוון עפ"י שמוכר בפרקי דר"א פרק ט"ז הדיות וחתן דומה למלך אינו רשאי לעשות מלאכה ולא משום שחייב לשמח את אשתו. ולפי"ז יוצא אם הכלה מוחלת לחתן ומאפשרת לו לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה היות וכל האיסור הוא לשמח אותה ואם מוחלת מגלה שהוא לא חייב לשמח אותה, אולם לפי הטעם שחתן דומה למלך לא יעזור מחילת האשה, וזה מש"כ הרמ"א אסור לעשות מלאכה להינשוף אינו מועיל מחילתה כדי להתייר איסור עשיית מלאכה דבפועל הוא כמו מלך ומלך אינו עושה מלאכה. וכ"כ בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ל"ח אות ס' (עי' שו"ת יבי"א ח"ד אבן העזר סימן ח').

נפסק בשו"ע אבן העזר סימן ס"ד סעיף א' "הנושא בתולה צריך לשמוח זמנו ז' ימים שלא יעשה מלאכה ולא ישא ויתן בשוק" כמוכר בכתובות ז' ע"ב שחז"ל תקנו שהחתן ישמח עם אשתו ולכן לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה השו"ע בחלקת מחוקק ובית שמואל (שם) מסבירים דהרמ"א אינו חוזר על דברי השו"ע אלא הוא מתייחס לתקנה שונה, דהשו"ע מוכחן לתקנת החכמים לאסור מלאכה על הבעל כדי שישמח את אשתו, ואילו הרמ"א מתכוון עפ"י שמוכר בפרקי דר"א פרק ט"ז הדיות וחתן דומה למלך אינו רשאי לעשות מלאכה ולא משום שחייב לשמח את אשתו. ולפי"ז יוצא אם הכלה מוחלת לחתן ומאפשרת לו לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה היות וכל האיסור הוא לשמח אותה ואם מוחלת מגלה שהוא לא חייב לשמח אותה, אולם לפי הטעם שחתן דומה למלך לא יעזור מחילת האשה, וזה מש"כ הרמ"א אסור לעשות מלאכה להינשוף אינו מועיל מחילתה כדי להתייר איסור עשיית מלאכה דבפועל הוא כמו מלך ומלך אינו עושה מלאכה. וכ"כ בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ל"ח אות ס' (עי' שו"ת יבי"א ח"ד אבן העזר סימן ח').

נפסק בשו"ע אבן העזר סימן ס"ד סעיף א' "הנושא בתולה צריך לשמוח זמנו ז' ימים שלא יעשה מלאכה ולא ישא ויתן בשוק" כמוכר בכתובות ז' ע"ב שחז"ל תקנו שהחתן ישמח עם אשתו ולכן לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה השו"ע בחלקת מחוקק ובית שמואל (שם) מסבירים דהרמ"א אינו חוזר על דברי השו"ע אלא הוא מתייחס לתקנה שונה, דהשו"ע מוכחן לתקנת החכמים לאסור מלאכה על הבעל כדי שישמח את אשתו, ואילו הרמ"א מתכוון עפ"י שמוכר בפרקי דר"א פרק ט"ז הדיות וחתן דומה למלך אינו רשאי לעשות מלאכה ולא משום שחייב לשמח את אשתו. ולפי"ז יוצא אם הכלה מוחלת לחתן ומאפשרת לו לעשות מלאכה. בז' ימי המשחה לדעת השו"ע יתכן שמועיל מחילתה היות וכל האיסור הוא לשמח אותה ואם מוחלת מגלה שהוא לא חייב לשמח אותה, אולם לפי הטעם שחתן דומה למלך לא יעזור מחילת האשה, וזה מש"כ הרמ"א אסור לעשות מלאכה להינשוף אינו מועיל מחילתה כדי להתייר איסור עשיית מלאכה דבפועל הוא כמו מלך ומלך אינו עושה מלאכה. וכ"כ בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ל"ח אות ס' (עי' שו"ת יבי"א ח"ד אבן העזר סימן ח').

בין בדיבור, בין במעשה ולא יענה שום אדם בסביבתו". נשאלת השאלה, הרי נאמר: "דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו". אם כן, כיצד יהודי מסוגל לומר שהוא מוחל וסולח בשעה שליבו רותח ומלא כעס? הוא לא יכול להרדם מרוב כעס. הוא כועס על חברו, או שחברו כועס עליו, ואם כן איך אפשר לשקר כך כל לילה.

האדמו"ר מסקולען הזקן זצ"ל היה איש קדוש שספק כל ימיו במצות פדיון שבויים ובהצלת יהדות רומניה מפני המשנאים שקמו בארץ זו. כשהגיע לאמריקה הוא אסף כספים רבים עבור מצוה זו. כדי להוציא יהודי מבית הסוהר ברומניה היה דרוש סכום עתק של 25 אלף דולר, שבימים ההם ערכם היה גבוה ביותר. האדמו"ר בחכמתו בפקחותו, היה מעביד בדרך לא דרך את הסכומים הללו לרומניה. פעולות ההצלה נעשו מתוך סיכון רב. בדרך זו הציל הרבי רבים ממוות לחיים. באחד הימים נודע לרבי שאחד השלוחים מעל בשליחותו, ונגב את הכסף לעצמו. במשבתו של הרבי גאתה הדאגה ליהודי המסכן שנותר לבית הסוהר, מכיוון שכתף השחרור שהיה מיועד לבעבורו לא הגיע לתעודתו. הוא היה מזועזע מאד משפל המדרגה שאליו הגיע השליח היהודי, ובנוסף לכך העיקה עליו מצוקתו של היהודי היושב מאחורי סוגר ובריח ונאבק בייסוריו. הדבר פגע בו עד כדי כך שזנקה לטיפול רפואי.

בלילה, בעת חוליו, נותר עמו בנו כדי להשיג על מצב בריאותו, והנה, הבן שומע את אביו בשעה מאוחרת בלילה מהלך אנה ואנה בחדרו, נגש הבן לאביו ושאל: אבא מדוע אינך הולך לנחם מעט? השיב הרבי, אינני מסוגל לומר קריאת שמע על המיטה. מדוע? תמה הבן. ענה הרבי: אני מתחיל לומר: "הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס וכי", ובלבדי פנימה אני מרגיש כי אינני מוחל ליהודי זה. אינני מסוגל למחול לו. ואם כן, איך אוציא דבר שקר מפ"י מאידך, לישון בלי לומר הריני מוחל אי אפשר... וכך נותר הרבי עז, עד שהרגיש כי הוא מסוגל למחול לו.

לישון מבלי לומר "הריני מוחל" לא עלה על דעתו, שהרי כל יהודי מפקיד את נשמתו בידי הקב"ה, כמו שנאמר: "בידך אפקיד רוחי". יתכן שחלילה הוא לא יקום בבוקר, ועל זה טוב לנשמה העולה למעלה, ולא יש לה טענות נגד בני אדם. על כן מתחנן האדם קודם לכתו לישון שלא יענה שום אדם בסביבתו.

השאלה האמתית היא, כיצד יהודי מגיע למצב שבו הוא יכול לומר: "הריני מוחל", ובנוסף הוא עוד ממשיך לבקש שגם הקב"ה

ימחל לו: "יהי רצון שלא אחטא עוד ולא אשוב עוד להכעיסך... אבל לא על ידי ייסורים", כביכול, הקב"ה משיב, אני מוחל לך כמו שאתה מוחל לכולם... ואחר כך מוסיפים לומר עוד: יהיו לרצון אמרי פי והגיון ליבי.

התשובה לכך היא, שבאמת כל יהודי ויהודי בפנימיות נשמתו יודע ומכיר באמונה שלמה את דרך ה'. בתוך תוכו הוא יודע, כי הכל נגזר עליו מן השמים לטובתו. אך במשך היום טרדות הפרנסה ושאר דאגות החיים, משכיחות ממנו את הידיעה הבסיסית שהקב"ה עשה ויעשה לכל המעשים. במשך כל היום הוא מתנסה בניסיונות, ואין אדם נתפס על צערו. וכך פונה היהודי לקב"ה ואומר: כשכעסתי היום על חברי או על אשתי או על בעלי, שכחתי לרגע שזה אתה ולא הוא... באמצע היום לא חייתי מספיק את האמונה... אולם כעת בעת שאני הולך להפקיד את נשמתי בידך, ואני הולך להיפרד מן העולם לטעום טעם מיתה, בשעה זו אני עושה את חשבון הנפש שלי ומוציא שכעסי היום נואל. כעסתי על השליחים, ושכחתי שהכל אתה עושה לטובתי.

ריבוננו של עולם הריני מוחל, אני מוחל בלב שלם, ולא ייענש שום אדם בסבתך. כשאדם מדבר נגדי, הוא ייענש בסביבתו ולא בסביבתי. אני קיבלתי את עונשי מהקב"ה ולא ממנו. אמנם נכון שנפלתי בעת ניסיון, אולם עתה בידך אפקיד רוחי, אני מוחל לכולם. אני יודע שהכל הוא לכפרת עוונותיי. לכן, אני מבקש שלא אחטא עוד ולא אודקק לכפרת עוונות מעין זו. והיהודי מוסיף: יהיו לרצון אמרי פי והגיון ליבי, פנימיות ליבי הודעת את האמת. ההנהגה החיצונית שאני נוהג לפעמים, איננה פנימיותי האמתית.

גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיטתו ושעבוד מלכותו". מתח החיים, הדאגות, ועל כולנה היצר הרע, הם גורמים לי ליפול, אבל הגיון ליבי יודע בבירור ומאמין באמונה שלימה כי אתה, ורק אתה, עושה הכל.

**מאמר זה מוקדש לרגל שמחת הנישואין**  
**בבית האדמו"ר מדיזקוב**  
**המהווה מגדלור שלום ואחדות בשכונתנו**  
**"אשריכם תלמידי חכמים"**  
**יהא רעוא מן שמיא שיזכו החתן והכלה לבנות בנין עדי עד**  
**ולהמשיך את השושלות המפוארות ראפשיץ וסאכטשוב**  
**ענני הגפן בענני הגפן**

# הגאון רבי אליקום דבורקס שליט"א

## מו"צ בד"צ "שארית ישראל"

### איסור מלאכה בשבעת ימי המשחה

#### בראי ההלכה והמנהג

מנחת פתים למרה"ם אריק אבן העזר סימן ט"ז.

יש לדון האם רק החתן אסור במלאכה, או שמא גם הכלה אסורה במלאכה, מלשון השו"ע שמע דרך חתן אסור במלאכה, הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל בס' מנחת פתים מוכיח (שם) מדברי הגמ' בכתובות מ"ז, דבתוך המשא ומתן בסוגיה מוכיחה הגמ' דמעשה ידיה של בת שייכים לאביה, שאל"כ כיצד רשאי למסרה לחופה הרי היא מפסידה מלאכה, ומשמע מדבריו כי רק ביום הראשון לנישואיה היא אסורה בעשיית מלאכה, אולם רוב הפוסקים כתבו שלא רק ביום ראשון אסורה במלאכה אלא כל שבעת הימים אסורה במלאכה, וכ"כ בשו"ת ח"ב דף ק, ומוסיף דמש"כ רש"י הג"ל שאסורה במלאכה באותו היום לא התכוון מענין איסור מלאכה אלא שכן הדרך שאינה עושה מלאכה ביום חופתה שטרודה בהכנות ליום הנישואין, וכ"כ המאירי בריש מסכת כתובות בדי"ה ונשבו לביאור וז"ל "דמ"מ בבתולה כל שבעה אסורה במלאכה שהרי כולם ימי ברכה ויום טוב, וכן מפורש בפסיקתא דרב כהנא פ"קא כ"ב שכתוב "כלה שנלאו ימי חופתה חוזרת למלאכות", משמע דבשבעת ימי החופה אינה עושה מלאכה, בשו"ת מהרש"ם ח"ג סימן ר"ו כתב דבצנעה מותרת לעשות מלאכה בהסכמת החתן, היות דמצות התורה הוא על החתן שישימח את אשתו ולא על הכלה וכך כתב בים של שלמה כתובות פ"א סימן ח"ב שו"ת שואל ומשיב מהד"ת חלק ה' סימן צ"א ובס' שלחן העזר ח"ב דף קי"ז.

לענין אם מותר חתן לכתוב בשבעת ימי המשחה, יש שכתבו שאסור לחתן לכתוב דאפילו מלאכה קלה אין לחתן לעשות, וכ"כ בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ל"ח אות ס', ומוסיף בשו"ת ציץ

המשך בעמוד הבא

משום שחתן דומה למלך נראה שרק אם עושה מלאכה בשוק בפני רבים לא יועיל מחילתו, וכמש"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות סנהדרין ה"ד "שכיון שנתמנה אדם לפרנס על הצביון אסור בעשיית מלאכה בפני שלושה כדי שלא יתגנה בפניהם", אולם אם החתן עושה מלאכה ועוסק במשא ומתן בתוך ביתו אסור לחתן לעשות כן בשבעת ימי המשחה. אולם אם הכלה מוחלת ונותנת לו רשות על כך מועיל מחילתה. ודלא כמש"כ החיד"א "חיים חיים שאל ח"ב סימן ל"ח אות ס' דאפילו מלאכה קלה לא יעשה אף בביתו. וכן כתב בשו"ת מהרש"ם ח"ג סימן ר"ו (י. וכמו שמצינו הסברו של מהר"א זינץ בספרו טיב קידושי"א באבה"ע סימן ס"ד שלא מועיל כלל מחילתה של האשה וז"ל "ונראה דאינה יכולה למחול, דנעשה בשביל שיהיה שמח עמה ותתחזק החיבה בעיניהם כל ימי מגוריהם ויגדל השלום, וכאן נמי חששו שיהיה שמא לדעת יחזוקו מוסרות האהבה ולא יתנתקו, ועוד דלא משום תקנתא דידיה נתקן רק בשביל תקנת כל בנות ישראל ואם תמחול הרי כל אחד יבקש ותמחול ותצטרך למחול אף שלא ברצון משום שלום בית".

אולם מותר לחתן לעשות מלאכת דבר האבד בתוך שבעת ימי המשחה רק אם הכלה מוחלת לו, וכ"כ בשו"ת מנחת אלעזר ח"ב סימן נ"ז, וכידוע הפוסקים משווים איסור מלאכה של חתן לאיסור עשיית מלאכה בחול המועד, ולפי"ז יוצא אם חתן צריך לעשות מלאכה האבד היא מותרת לעשות זאת היות ונמ בחוה"מ מותר לעשות כן, וכך כתב החיד"א בס' שו"ת ברכה אבן העזר סימן ס"ד כתב שגם מלאכת האבד אסור לחתן לעשות רק בתנאי שהאשה תמחול לו, וכן נקט מרן החו"א באבן העזר סימן ס"ד אולם בשו"ת בית דוד יור"ד סימן קע"ז כתב שחתן אסור במלאכה דבר האבד משום שדומה למלך ואז לא תועיל מחילתה. וכ"כ בנבן איש חי שנה א' פרשת שופטים אות ט"ז ובס' מועדים וזמנים ח"ז סימן קנ"ד (עי' שו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סימן קפ"ה ובעת קדושים יור"ד סימן שמ"ב ובשו"ת שבת הלוי ח"ח סימן רפ"ב ובס'



# עטרת זקנים

ליקוטים נפלאים מתורת רבוה"ק מדו"ק י"ע

ההזיווג יעלה יפה

"זה היה חוונתי בימי חורפי כשהייתי בדרך על החתונות, ואמרת לי להחנות וכלה, שיהא הזיווג עולה יפה, היה חוונתי שיאריכו ימיים עד ביאת המשיח, שאז יהיה הזיווג של שני השמות יהיה אדני" עולה צ"ה כמנין ימ"ה"

(אילה שלוחה לרביה"ק מראפשיץ זי"ע, פרי יודא)

**בורא עולם בקנין השלם זה הבנין**

נראה לרמז במה שאומרים במוצ"ש בפייט "בורא עולם בקנין השלם זה הבנין", שמכוון על השלמת בנין בית המקוה, "בורא עולם בקנין" ס"ת אמ"ן, כמנין יחוד הוהה צ"א, "השלם זה הבנין" ס"ת מנ"ה גימטריא צ"ה, שמבקשים שיושלם היחוד למנין צ"ה יחוד העתיד.

(עטרות חתנים בשם רבינו בעל רמזי הפלאות)

**בברכת נישואין מסיימין 'משמח חתן עם הכלה'.**

היינו שמברכין את הזוג שיפרו וירבו כמ"ש (ישעי מה, יח) 'לא תהו בראה, וע"כ נרמז בכאן סוד פרו ורבו, כי שמ"ח חת"ן כל"ה עולה וידג"ו לר"ב בקר"ב האר"ץ, בסוד לפרות ולרבות כדגים שבים.

ולאשר כי נודע שע"י מצות נר חנוכה זוכין לבנים זכרים, כמו שאמרו חז"ל (שבת כג): הרגיל בנר הוין ליה בנים זכרים, ופירשו בספרים שרומז על רזא דנ"ח (עין רשי"ש סם), ע"כ וידג"ו לר"ב בקר"ב האר"ץ עולה מתתיה"ו שעל ידו נעשה נס חנוכה.

וע"כ חת"ן עם הכל"ה עולה להדלי"ק נ"ר חנוכה"ה, היינו שזוכין לבחינת פרו ורבו, וידגו לרב בקרב הארץ.

(עטרות ישועה, עה"ת ליקוטים יח)

**זוכה לתורה**

בגמרא (יבמות כב): איתא: "אמר רבי תנחום א"ר חניאל כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה", והנה במשלי (יח, כב) כתיב "מצא אשה מצא טוב" ויל"ד מה דנקט דווקא "טוב" ולא אמר מצא ברכה או שמחה וכדו'.

ויובן בהקדם דברי זקה"ק זי"ע בעטרת ישועה (ליקוטים) שמביא מהמאור עיניים ומקורו בוהר תק', שאדם העובר עבירה, נקבצים קליפות טמאים ומקיפים את ליבו וסותמים אותו מלהבין דברי תורה, וכן כתב זקה"ק ב'אמר נועם' (מאמרי חנוכה) עה"פ "שמור ושמעת את כל הדברים האלה" (דברים יב, כח), שע"י שישר מחטא ישמע ויבין את דברי התורה.

ולפי"ז נ"ל, שחתן ביום חופתו שמוחליו לו כל עוונותיו, יש לו יכולת חדשה להבין שמועה בתורת ה', וזהו עיקר הדגש במשלי, על ה'טוב' שזוכה האדם המוצא אשה, כי אין טוב אלא תורה, ובוים שמוצא אשה דהיינו ביום חופתו, מוצא טוב ביתר שאת.

ותמצא רמז לדבר כי השרוי ב'לא אשה' שרוי ב'לא טובה', עולה בגימטריא הא"ר עינינו בתורת'ך.

(רבינו שליס"א)

**שמחתי באומרים לי בית ד' נלך (תהלים קכב א).**

הרבנית מרת בילא ע"ה (בת הגה"ק ר' יצחק הלוי מאה"ו אשת הגה"ק ר' מנחם מענדל אבריק לינסקא, אמה של מלכות רביה"ק מרן מראפשיץ זי"ע) היתה אשה משכלת ומלומדת, ושמעתי כי בשבת הראשון אחר נשואי הלכה אמה עמה בפעם הראשונה להתפלל בביהכ"ס, כמנהג היהודים די בכל אתר ואתר, שאין הבתולות הולכות לביהכ"נ, ואמרה, כי זה פי' הספוק בתהלים: שמחתי באומרים לי בית ד' נלך, היינו שמחתי במה שאמר לי בעלי "הרי את מקודשת לי", כי עי"ז בית ד' נלך, אוכל ללכת להתפלל בביהכ"נ.

(אהל נפתלי, יא)

**ויאמר ד' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב. יח).**

וברש"י עזר כנגדו - זכה עזר, לא זכה כנגדו להלחם, ותראה רמז לזה, כי התיבות: לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו בגימטריא 'מכאן אמרו זכה עזר, לא זכה כנגדו להלחם אתו'.

גם בגימטריא 'שאם זכה היא עזר, לא זכה כנגדו להלחם אתו' עם הכולל.

(רמזי הפלאות, בראשית)

## באיסור מלאכה בשבעת ימי המשתה - המשך מעמוד קודם

אליעזר ח"א סימן פ"א דלפ"ד אסור לחתן לכתוב בשבעת ימי המשתה דזה ג"כ נקרא מלאכה קלה, אולם רשאי לכתוב דברי תורה שנחתשו לו באלה הימים כמובא בשו"ת ציץ אליעזר ח"ב סימן ע"ג, וכ"כ בשו"ת חיים ושלום ח"ב סימן נ"ז ובמועדים וזמנים ח"ז סימן קנ"ד. ידוע יוצאין בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמותר לחתן לכתוב כפי שמוכא בס' פניני שבע ברכות עמ' מ"ה ובס' בית חתנים פ"ז הערה ט"ז דאף שחתן דומה למלך מ"מ אף מלך דרכו לכתוב ואין בזה משום זלזול במלכותו וכ"כ בשו"ת משנה הלכות חלק ט' סימן רצ"ג ובשו"ת שבט הלוי ח"ח סימן רפ"ב.

רשאי החתן לכבס ולנקות בגדיו הזקוק להם ללבשם בשבעת ימי המשתה, אם אין לו אפשרות לעשות זאת באמצעות אנשים אחרים, וכ"כ בשו"ת יבי"א ח"ד סימן ח'. וכך פסק מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל כמובא בס' פניני שבע ברכות.

אם החתן שותף בחנות עם אדם אחר מותר לשותף להמשיך לעבוד בכל ד' ימי המשתה כיון שחתן דומה למלך. וכמו שהמלך אחרים עובדים בשבילו והוא אינו עובד הוה הדין בחתן, אולם אינו דומה למי שאכל והוא שותף בעסק אסור לשותף לעבוד בימי השבעה, וכך כתב בפתחי תשובה באבן העזר סימן ס"ד ס"ק א' ובשו"ת חיים שאל ח"ב סימן ל"ח ובשו"ת שבט הלוי ח"ו סימן כ"ו ובח"ח סימן רפ"ב.

מאמר זה מוקדש בכבוד ויקר לילידי נפשי אוהב ישראל הגאון הגדול בקי מכל מכוני התורה כ"ק האדמו"ר מדו"ק י"ע שליט"א רבי חיים מאיר הורביץ שליט"א לרגל שמחת נישואי בתו החשובה עם החתן הדגול החשוב גו"ל לבעל גאון הגאונים בעל האבני נזר זצוק"ל יהי רצון שיוכה לרוות רב נחת ודקדושה מהם ומכל יוצאי חלציו לאורך ימים ושנים בבריאות גופא ונהורא מעליא.

# שיאמרו כלילת ימי משוש לכל הארץ

אנשי בשורה אנחנו היום, כי לרגל השמחה במעון הקודש, י"ל הספר החדש והנפלא



## עטרת כלולות

כולל בתוכו מדורים נפלאים וחידושים מרתקים, אודות מנהגי נישואין ועניינם בקודש במשנת רבוה"ק.

בראשו ידיעה ארוכה ומכובדת

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק ר' חיים מנחם דוד זי"ע - אבד"ק דזיקוב בן כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אלטר'ל זי"ע, הכוללת פרקי תולדותיו, תורתו ומשנתו.

## כמ"כ, נאספו ונלקטו חידושי הסוגיות מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אשר התפרסמו כאן בגיליון במדור 'עטרת ראשנו', וזכו לתהודה רבה בקרב הני צורבי מרבנן, גדולי תורה רבנן ותלמידהון.

הספר יחולק בעז"ה במהלך ימי השמחה הבעל"ט



## שומחו צדיקים בה' והודו לזכר קדשו מעשה בשמחת בית צדיקים / לרגל השמחה במעונו של כ"ק רבינו שליט"א

הששמחה במעונם של צדיקי הדור, המובילים את צאצאיהם תחת נפני החופה, בראש המסובים ישב הרבי הקדוש מלובלין - 'החוח', שבעים צדיקים סביב לו מצדיקי ישראל, כולם עטויים בגדי לבן, דומים למלאכי השרת, והמוני חסידים מסביבים אותם כחומה. וכי מילתא זוטרתא היא, שהחתן דגן, הינו נכד של רבן של ישראל, הרבי רבי אלימלך מליזענסק, שאנמם, שנים מעוטות קודם לכן נסתלק למרום, אולם תלמידיו הצדיקים, מתוך אמונתם האיתנה במאמר הוזה"ק (פרשת פנחס) שהקב"ה מוריד את נשמות האבות מגן עדן, לשמחו בשמחת צאצאיהם, הרגיש כולם ברוח הקודש אשר עליהם, כי שוב זוכים המה להסתופף בצלו הטהור, ולהתעלם עמו באהבים, כהששמחה במעונו. ואולם, בינות לדמיות הוזה"ק שעיטרו את המזרח, נראתה דמותו הפשוטה של ר' אבנר, שזכה להיות המחונן באותה שמחה עליאית. בשעת הסעודה פנה הר"ק האוהב ישראל מאפטא אל ר' אבנר, בנוכחות שאר הצדיקים: 'ספר נא לנו, מחותן נכבד' - ביקשו, 'במה זכיתם לזכות הגדולה והנשגבה הזאת, מהו אותו מנשה שבא לידכם, אשר בנינו פסקו לכם מן השמים, להשתדך עם צאצא רבינו הקדוש?'. בחרדת קודש, היה ר' אבנר פורט לפני הצדיקים, מעשי צדקה וחסד שעשה בימי חייו, ואשר שמורים היו בזיכרונו. אך כל אלה עדיין השביעו את רצונם של הצדיקים. מצחו של ר' אבנר נעשה קמטים קמטים, עד שנוכר באותו מעשה ישן-נושן עם ההלך הפלאי שהיה מעורפל בזיכרונו ילדותו. משיים לגולל את הסיפור, פנה אליו הצדיק מאפטא: 'הואל נא, ר' אבנר, לתאר בפנינו את מראוה של ההלך הדרשן. תיאר ר' אבנר את הצורה, ואז נענו הצדיקים בקול נרגש: 'הלא זהו רבינו הרבי רבי אלימלך ר' היה נראה בתקופה בה ערך את 'גלותו' המפורסמת!...'. ר' אבנר לא ידע את נפשו מהתרגשות. הלא שמעו של אותו צדיק נשגב הגיע לאוזניו רבות. אך מעולם לא פילל כי זה הוא ההלך שהופיע בשראראוואז בימי ילדותו, ושהוא, ר' אבנר, הרגיע את נפשו הבהולה, וזכה לברכתו שכעת עשתה רושם.

יצאו הצדיקים כולם במחול, ור' אבנר המחונן בתוכם, בעוז חודוה מרקדים הם לפני הכלה - השכינה הקדושה, שבאה עם המפליה של מעלה, נשמות האבות הקדושים, ובתוכם הרבי רבי אלימלך הקדוש, שהגיד מראשית אחריתו, וזהו מראש את החתונה הקדושה הזאת מימים ימימה, ובכך צדיקים ידאו וישמחו, וישרים יעלוהו, וחסידים ברינה יגילו. **מוקדש לרגל השמחה הגדולה בבית כ"ק רבינו שליט"א, מצאצאי הרבי הקדוש מלובלין ושאר צדיקי עולם שנטלו חלק באותה חתונה.**

בכל כוחו נס הוא לכל אשר ישאוהו רגליו, אל משעולי הכרמים ואל נתיבים נידחים, כשהם רודפים אחריו כאחוזי טרף, עד שנתקלו בדבר שהיכה אותם בתדהמה. בפניה נידחת, נתפס השוחט דמתא, בקלקלתו, עושה מעשה זמרי, ר"ל. כעת הטיבו הכל להבין את דברי המגיד, ולדעת כי איש קדוש הוא. חרטה רבתית מילאה את לבבותיהם, והם בקשו לפייסו, אולם עקבותיו כבר לא נודעו. הרחק משם, עדיין הוא רץ ובורח, מדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות, בשאריית כוחותיו שכמעט אפסו, עד ששמע קול: 'עמוד רבי, כבר פסקו הרודפים לרדוף אחריו!'. היה זה אבנר.

עלם רך היה אבנר, ולא משגשג מן אירע, אבל לבו הרגיש התמלא רחמים על מגיד זה שעד שכבר קיבל את מבוקשו, נאלץ לברוח בביזיונות, וללא שיקבל אף פרטה אחת. גם הוא רדף עם הקהל אחריו, אבל הוא רוח אחרת הייתה עמו. להצילו מידם. לאחר שהדביקו ועצרו את מרצתו, אמר לו אבנר: 'חושבני, כי בני העיירה לא עשו כדון! וכי משום שלא מצאה הדרשה חן בעיניהם הותר להם להשיב פניך ריקם, ללא ששק?.. ובכן, החלטתי לשלם לך מכספי'. 'לא ולא' - סירב ההלך - 'הלא הכסף לא שלך הוא, אלא של אבירך, 'הכסף שלי הוא' - התעקש אבנר - 'זה תקופה ארוכה, שאבי נוהג לתת לי בכל יום ויום ארבעה מטבעות ומכולם יחד התקבץ בידי סכום אתה למד!'. נדהם הדרשן מתום לבבו של העלם אציל הנפש, ולקח את שמונת הזוהבים ששלשל לתוך ידו. 'זהו שכו הדרשנים בעיירה' - הסביר אבנר. 'כמה אברךך, בני? - פנה אליו האיש במאור פנים. '...יברכני כבודו במה שלבו חופי! - נבון אבנר ופניו הסמיקו למחצה. נתן ההלך את ידיו על ראשו של הילד וברכתו ויאמר: 'יהי רצון שתזכה לאות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, וצאצאך ישתדוך עם צאצאיי!..'

**החתונה הגדולה בזאראוואז**  
שנים רבות חלפו, ר' אבנר כבר היה לוקן ונשוו פנים, מנכבדי זאראוואז. עשיר מופלג היה, אך שמח יותר בעשירותו הרוחנית - צאצאיו החשובים, תלמידי חכמים, שריים וחסידים. סיפורו של הדרשן כבר פרח ממנו מזיכרונו של ר' אבנר, עד לאותה חתונה גדולה, שרישומה ניכר בדברי הימים כ'החתונה הגדולה בזאראוואז'. העיירה השקטה לבשה חג. סמטאותיה השלווים התמלאו בשיריות של חסידים נרגשים, שבאו בהמוניהם לחזות בנועם ה', המשרה שכינתו בשעה

**הילד שהציל את הדרשן הפלאי**  
טרם האדמו פני המזרח, זמן המנחה עדיין בושש מלבוא, אולם מכל עבר כבר נראו יהודים העושים דרכם בלהיטות אל בית הכנסת, משל היה זה ערב חג.

מגיד בא לעיירה - נשמע קולו של השמש הדופק על הפתחים, והמאסף את העם לשמוע את הדרשה, שכנראה תהא רצופה דברי כיבושין, ממיסי לב, כמעשה המגידים.

ואנמם, בעלות המגיד' על הדוכן התלשחו הכל בתמיחה: 'וכי זה מגיד הוא? הלא זהו ההלך שנראה מסתובב לאחורונה בעיירה, ומראוה כמראה הקבצנים. גבה-קומה הוא האיש, אך מעילו קצר בהרבה מכפי מידתו, שתי הקווצות היורדות מזקנו האדמוני והמדובבל על-פי מידותיו, מטילות את צלן על חגורת התבן האזורה למותניו.

אי שם בפניה, עמד אבנר הילד, בנו של ראש הקהל, ופניו הפיקו אורה. הלא זה כמה ימים שההלך מפיצי באביו, הפצר ושוב, לקבל את רשות הדיבור לפני העדה, אך משהצבי במראהו העלוב, שוב את צחוקו וסירב נחרצות. בפעם האחרונה אף תפסו בדש בגדו ודחפו בכיזיון החוצה, אלא שאז בא לפניו אבנר, ושאלו בתום: 'וכי מה אכפת לך אבא, שהלך זה ישתכר כמה זהובים? הלא עני ואביון הוא, למה זה תמונע טוב מבעליו? והיו הדיברים היוצאים מלבו הון של הילד נכנסים אל לבו העיקש של האב, ומרככים אותו כחמאה. הוא קרא לשמש והורה לו לאסוף את העם, לקרוא עֲרָה.

'טוב עשית' - התברך כעת אבנר בלבבו. הציבור ישוב דרוכים וציפו למצוא פיו של המגיד. אלא שהרגעים חולפים והוא מתמהמה יתר על המידה, שפתיו חתומות, ואינו מפיקות מילה, רק עיניו מביטות לכל רוח כמחפש מאן-דהו. מועקה רבתית אופפת את חללו של הילד. 'את מ' מחפש כבודו? נשמנו קולות מתוך הקהל הנובן, שסבלנותו החלה פוקעת.

'ידי נורא של חטא נודף כאן בעיירה, ומחפש אני אחר מקורו... הדבר יצא מפי המגיד, והקהל כולו נעלב עד נפש. 'מי אתה הלך טרדן, נשמעו קריאתו של בוז, וכי באת להטיף לנו מוסר, ולהוציא לעז על עדתנו הקדושה?! הקיצונים בעם קמו על הרגלים שפוכי חמה, ובאגרופים קמוצים עטו על הבימה, לזכות בו את זעמם בשפטים גדולים. עוד בו נשמתו נמלט הדרשן החוצה, כשהציבור הזועם מתפרץ אחריו בשעף-קצף, זה במקלו זה באבנו, זה בכדו זה בחביתו, שואגים בקול 'תפסוהו! תפסוהו!'. מהומה שזאת לא ידעה זאראוואז מיום היותה לעיירה.

## עטרות של שבליים פלאות ופרפראות

בשלום מזה. רבי יצחק תלה הצלה זו בזכות המצוה ששימח חתן וכלה".

### עצירת מגיפה וכיבוי אש הגיהנום - בכח שמחת חתן וכלה

**ומְרָאָה קְבוֹד ה' פָּאָשׁ אֶקְלֵת וגו' (כה. יז).**

"פעם אחת היה חולי-דע בעולם, רחמנא ליציל, ובערב שבת קודש בא איש כפרי להרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק ז"ע, והתאונן שיש לו בת שהיא כבר ל"ו שנה, ואין לו מה לתת לה נדוניה להשיאה. הרבי רבי אלימלך ציוה להביא אותה והשיאה עם ה'וואסער טרעגער' (שואב מים) שלו שהיה בן שלשים שנה, כי יש סגולה נגד חולי-דע להשיא יתומים. בהנשואים היה המגיד מקאזניץ תופש בכינור, והרבי מלובלין היה הבדחן, ובליל שבת קודש היו כולם על שמחת חתן וכלה, והר' שמאל היה אז אצל הרבי רבי אלימלך, אמר לו הרבי רבי אלימלך נלך לשמחת חתן וכלה, הלכו ועמדו מבחוץ, ושמעו כי הרבי מלובלין אומר גאם (הרוויח) וכולם מרקדים, אמר הרבי רבי אלימלך תראה כי אם מלהתם סביבותם, ולקח מטפחת וקינה (הסתיר) עיני הר' שמואל, וראה כי האש מלהתם סביבותם, וגם הרבי רבי אלימלך הצטרף ורקד עמהם לערך יותר משעה, ואמר: 'חסד ואמת' בגימטריא 'חתן וכלה', אחר כך אמר: 'רבונו של עולם! בשכר הרקידות מצוה שרקדנו, נזכה על כל פנים לכבות גחלת אחת המוכן בגיהנום עבורינו!..'

לאדוניה, רצונו לומר שכולם יהיו עוסקים בתורה ובמצוות ועובדי השי"ת".

### נסים למעלה מהטבע - בכח שמחת חתן וכלה

**יְהִי־סֵרְתָי מִחֶלֶה מִקֶּרֶךָ (כג. כח).**

בספר 'מורשת אבות' מובא:

"דרכו של הגאון ר' יצחק בלאזר זצ"ל היה להענות לכל הזמנה לשמחה, מבלי להתחשב אם זה לפי כבודו, באומרו שיש בזה משום מגילות חסדים. ולא בלבד ששימח בהופעתו, אלא שהיה גם הרוח החיה בכל השמחה, עולה על השולחן שר שירים וחורזי חרוזים, ורקד ומפזז ומכרכר כדי לשמח חתן וכלה. "פעם קרה שבחור אחד בעיר אלקסטו הסמוכה לקובנה, שהיה עם הארץ ולא קרה ולא שנה, עזב פתאם את מלאכתו וקיבל על עצמו ללמוד תורה, הסתגר בבית הכנסת שבאלקסטו, ועמל כל היום בלימוד המקרא, ונשים צדקניות הביאו לו מזון, עד שבמשך הזמן הצליח להבין מעט חומש. כשכא בחבור בברית הנישואין בעיר זוסלא, נסע רבי יצחק במיוחד לחתונתו, כשראה הרב מוסלא את רבי יצחק שם, תמה מאד ושאלו: 'מה ראה כבוד וותרו לבוא לחתונה?' השיבו: 'יש בזה משום מגילות לבשה חג. סמטאותיה השלווים התמלאו בשיריות של זכות של מעשה חסד'. לאחר החתונה כדרי יצחק חזר לביתו, נודע לו שבזמן שלא היה בביתו, תחב אחד מילדיו מטבע לתוך גרונו, והרופאים בקובנה נלאו מלמצוא דרך להצילו, והנה לפתע, שלא כדרך הטבע, בלע הילד מעצמו את המטבע ויצא

### מעלת הסומך על הקב"ה ובמייוחד בענייני שידוכים

**אם אֲדַרְשֵׁי יְמֵנו לֹא אֵשׁ וְיִלְדָה לֹא בָנִים אוּ בָנוֹת הָאֵשׁ וְיִלְדָה תִּהְיֶה לְאִדְנִיָּה וְהוּא יֵצֵא בְגָפוֹ (כא. ד).**

בספ"ק 'רבי ישראל' כותב הרה"ק רבי ישראל ממאדזיץ ז"ע רמז מופלא:

"יש לרמז, ידידע שאין זיווגו של אדם אלא מן הקב"ה, כדכתיב (משלי יט, ד) ומה' אשה משכלת, וכן אמרו חז"ל (סוטה ב, א) הדקב"ה יושב ומזווג זיווגים, וקשה לפניו כקריעת ים סוף, וכדאימא במדרש (בראשית רבה פח, ד) דההיא מטרונא שחשבה שלווג זיווגים זה דבר קל, ולקחה אלף עבדים ואלף שפחות זיווגה אותן בלילה אחת, ולמחר באו אצלה זה מוחו נפצע, זה נשמט עיניו, זה נשבר רגלו וכי ע"ש".

"זה שאנו רואים עכשיו בזמנינו דאותם הבחורים הריקים שזיווגם קל בעיניהם, ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו להם - הם בעצמם, והיום בחר בוז ולמחר באחרת, סופה שאין זיווגם עולה יפה, ולמחר זה מוחו נפצע, זה נשמט עיניו, זה נשבר רגלו, בקטנות ומריבות בני"ל, לא כן הבחורים הכשרים שמתכילים לשמים שיזמין להם הקב"ה זיווגם מן השמים, להם זיווגם עולה יפה באשה כשרה ובנים גוונים בדור ישרים יבורך. ועליהם נאמר (תהלים קפח, א) אשתך כגפן פוריה וגו'.

"זהו מרומז כאן - 'אם אדוני' - זהו הקב"ה אדון הכל - 'יתן לו אשה' - היינו שזיווג מן השמים, אזי זיווגו עולה יפה - 'ילדה לו בנים או בנות' - כאלו ש'האשה וילדיה תהיה





# פְּרָאוֹת פְּטוּבַת פְּחִירֵיהָ לְשִׁמְחַת בְּשִׁמְחַת

ברגשי גיל ששון ושמחה, גילה רינה דיצה וחדוה אהבה אחוה שלום ורעות, נמלא פיננו תהילה קדם מורה מוריננו האדיר והנערץ

ס בלנו סובל כאשר יישא אומן את היונק באהבים  
באהבה ובחמלה, בחכמה ותבונה בעצה ותושיה בהארת פני  
י דיו רב לו בכל מוכני התורה, לא אניס ליה כל רז  
מאלפינו בינה והשכל מתורתו הרחבה והעמוקה מני ים, בגאון ועו ז  
מ רא דכולא תלמודא, מלכים יובילו ויציעו לפניו ספק ושאל  
בסברה בחריפות כדרך אבוא"ק יפרק הרים ויטחנם בשמחה כמוצא של ל  
ג אור ואדיר במלחמה של תורה, בפלפול בהוראה, ובחושן משפט  
בחדוותא ובצילותא דשמעתא כנתינתן מסיני ברעותא דליבא ובקדושת לה ט  
ט הרת קדושת וצדקת אבותיו, מבעיר ומנציח בהדרו  
תובע כבודם, למען יידעו דור אחרון ויאותו לאור ו  
וב כן עלתה בידו להקים ישיבה על קברם, לבנות מקדש חרב  
וקול התורה והחסידות נשמע ביקרה בהשכם והער ב

הלא הוא מאיר דרכינו ומשובב נתיבותינו,  
המאור הגדול לממשלת התורה הגאון הצדיק

## כ"ק מרן אדוננו מוריננו ורבינו אבדק"ק דזיקוב שליט"א

בתת ה' שמחה במעונו, בכלולי אפריון בתו הכלה המהוללה תחי'  
עב"ג הבחור המצויין שלהיו"ח פרי עץ חיים עדין לגאון ותפארת

הרב יוסף דב שליט"א

בן הגה"צ המפורסם רבי אברהם נתן בורנשטיין שליט"א  
רב חסידי ראדומסק

נטע נאמן, מחצבת קודש לרבוה"ק מסאכטשוב זי"ע

ק-ה זכות אבות יגן עליהם, ויהי רצון שיעלה הזיווג יפ"ה,  
ויזכה רבינו שליט"א וב"ב לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח  
מתוך בריות טופא ונהורא, סייעתא עליונה תלווהו להמשיך  
במפעליו הקדושים, להוריק תורה וברכה לזרע ישראל, לכבוד  
ולנחת לאבותיו - רבותינו הקדושים מראפשיץ ודזיקוב זי"ע,  
בשמחה וטוב לבב ומרוב כל, על מי מנוחות ינהלינו עדי ביאת  
ינון, ובניין בית מקדשינו בקרוב במהרה דידן, אמן.

מכון 'עטרות'

חז"ר כוללי אמרי נועם

קה"ק עטרת ישועה הגבאים והמתפללים